

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona – Prečišćeni tekst («Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za privredu, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 59. sjednici, održanoj 16.06.2016. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Informacija o stanju privrede na području Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godinu, sa posebnim osvrtom na stanje poduzetništva, koja čini sastavni dio ovog Zaključka.

II.

Informacija iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____/16.
Datum, 16.06.2016. godine
Z e n i c a

PREMIJER

Miralem Galijašević

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za privredu
1x Stručna služba Skupštine
1x a/a.

**INFORMACIJA
O STANJU PRIVREDE NA PODRUČJU
ZENIČKO - DOBOJSKOG KANTONA U 2015. GODINI,
SA POSEBNIM OSVRTOM NA STANJE PODUZETNIŠTVA**

Zenica, juni 2016. godine

UVOD

Programima rada Skupštine i Vlade Zeničko - dobojskog kantona za 2016. godinu predviđena je izrada Informacije o stanju privrede na području Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godini sa posebnim osvrtom na stanje poduzetništva. Ministarstvo za privredu je, koristeći raspoložive izvore i svoju nadležnost, sačinilo ovu Informaciju.

Pri izradi Informacije korišteni su sljedeći izvori:

- zvanični podaci institucija Federacije Bosne i Hercegovine i Vanjskotrgovinske komore BiH,
- rezultati ankete provedene kod privrednih subjekata,
- spoznaje do kojih se došlo u svakodnevnom radu.

Prikupljanje podataka ograničeno je mnogim problemima vezanim za pravovremenost i obuhvat prikupljenih (dostavljenih) podataka.

Na konačnu ocjenu stanja privrede u znatnoj mjeri su uticali mnogi faktori, a posebno se ističu:

- Nivo "sive" ekonomije,
- Problem pristupa kapitalu za investicije i obrtnom kapitalu,
- Otežano obezbjeđenje novih tehnologija,
- Usporeno usvajanje svjetskih i evropskih standarda kvaliteta (nedostatak akreditovanih institucija laboratorija za certificiranje proizvoda) svi postojeći laboratoriji djeluju lokalno, nemaju status nacionalnih laboratorija, jer nisu u skladu sa EN ili ISO normama (laboratorije za ispitivanje proizvoda od drveta, metala ili hrane),
- Sporo osvajanje novih tržišta (Bliskog Istoka, Rusije, Kine, Libije...),
- Nedovoljno stimulativan ambijent za investiranje u odnosu na šire okruženje,
- Ulazak Republike Hrvatske u EU, te
- Katastrofalne poplave u 2014. godini i njene posljedice na privredu ZDK i BiH.

Bez obzira na činjenicu da je Federacija Bosne i Hercegovine i Bosna i Hercegovina nadležna za donošenje mjera makroekonomske politike, Vlada Kantona je svojim projektima, mjerama i intenzivnom saradnjom sa lokalnom upravom nastojala privredni ambijent učiniti pogodnijim za poduzetnike.

Tokom prethodnih godina, u sklopu Vladinih i aktivnosti Ministarstva za privredu, realizirano je niz projekata koji su rezultirali poboljšanjem poslovnog ambijenta, među kojima se posebno ističu:

- Projekti kapitalnih ulaganja i izmirenje ugovorenih obaveza iz ranijeg perioda,
- Projekti subvencioniranja privrednih aktivnosti Ministarstva za privredu i
- Priprema i izgradnja 6 industrijskih-poslovnih zona ukupne površine oko 40 ha.

Svi ovi projekti kao i ključne mjere koje je Vlada poduzimala na unapređenju stanja u oblasti privrede dugoročnog su karaktera. Njihovi puni efekti će biti vidljivi kroz privredna kretanja (pokazatelji, statistički podaci, ...) u narednim godinama.

1. STATISTIČKI POKAZATELJI STANJA U PRIVREDI

1.1. Kretanje osnovnih pokazatelja po kantonima i Federaciji Bosne i Hercegovine

U cilju sagledavanja osnovnih pokazatelja korišteni su zvanični podaci Federalnog zavoda za statistiku i Vanjskotrgovinske komore BiH. Izvršeno je kompariranje osnovnih pokazatelja stanja u Kantonu sa istim u drugim kantonima i Federacijom Bosne i Hercegovine. Ovi podaci dati su u Tabeli 1.

Tabela 1. Osnovni pokazatelji privrednih/gospodarskih i drugih kretanja po kantonima

	Indeksi fizičkog obima ind. proiz		Broj zaposlenih XII mjesec		Prosječna neto plaća u KM XII mjesec		Broj nezaposlenih XII mjesec		Ostvarene investicije u (KM) x 10 ³		Pokrivenost uvoza izvozom u % I-XII 2015. godine	Trgovinski bilans u hilj.KM I-XII 2015. godine
	'15/'14	'14/'13	2015.	2014.	2015.	2014.	2015.	2014.	2014.	2013.	2015.	2015.
F BiH	102,2	100,1	450.833	448.720	846	847	389.865	392.265	2.888.807	2.812.389	57,5	-4.535.949
<i>Unsko-sanski</i>	100,3	103,4	32.015	32.023	823	822	46.600	46.341	109.863	100.481	78,5	-65.154
<i>Posavski</i>	101,5	107,5	5.674	5.747	732	701	5.465	5.578	73.671	18.025	65,5	-52.387
<i>Tuzlanski</i>	99,8	104,2	83.962	83.851	745	755	96.429	98.797	388.147	434.988	77,3	-350.172
Zeničko-dobojski	101,5	95,9	71.518	70.299	725	736	69.290	70.462	387.708	375.464	100,9	14.425
<i>Bosansko-podrinjski</i>	101,8	117,0	6.561	6.504	768	766	3.570	3.636	39.239	29.716	164,6	55.874
<i>Srednjobosanski</i>	106,2	104,9	42.303	41.314	690	688	40.848	41.804	214.540	255.277	72,0	-255.944
<i>Hercegovačko-neretvanski</i>	101,3	82,5	47.593	48.952	940	880	34.453	33.818	335.327	303.813	55,0	-480.971
<i>Zapadno – hercegovački</i>	105,2	109,5	17.077	16.605	773	763	11.393	10.974	149.101	159.831	40,2	-741.827
<i>Kanton Sarajevo</i>	98,2	99,2	126.777	125.921	1.032	1.050	72.545	71.415	1.111.941	1.029.177	28,1	-2.567.924
<i>Kanton 10</i>	119,4	95,7	9.353	9.504	879	861	9.272	9.440	33.297	39.779	56	-66.822

Izvor podataka: Statistički podaci o privrednim/gospodarskim i drugim kretanjima Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima – Broj: 1. i 2. 2015/2016, Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, Publikacija Vanjskotrgovinske komore BiH – januar 2016. godine.

Tabela 2. Rang osnovnih pokazatelja Zeničko - dobojskog kantona u Federaciji BiH

God.	Indeksi fizičkog obima/obujma ind. proiz.	Ostvarene investicije za 2014.godinu u (KM)x10 ³	Broj zaposlenih u XII mj. 2014. godine	Prosječna neto plaća u KM	Pokrivenost uvoza izvozom	Trgovinski bilans
2015	5	3	3	7	2	2
2014	7	3	3	7	2	1
2013	6	3	3	8	2	1

Iz Tabele 2. evidentno je da Kanton u 2015. godini, u odnosu na druge kantone, iskazuje zavidne rezultate u oblastima izvoza i investicija u odnosu na 2014. godinu.

Nepovoljan rang nekih pokazatelja je odraz opće strukture kantonalne privrede i statističkih kriterija, naročito kod prosječnih neto plaća.

Bez obzira na novoformirane prerađivačke kapacitete i dalje je osnovna karakteristika privrede Zeničko-dobojskog kantona bazno-energetsko-sirovinska.

1.2. Fizički obim industrijske proizvodnje

Bez obzira na mali obuhvat statističkih istraživanja (broj statističkih tačaka – oko 90), indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje kantonalne privrede u posljednjih nekoliko godina, se neprekidno mijenjao. Detaljni komparativni podaci sa Federacijom BiH po godinama, dati su u Tabeli 3.

Bitno je istaći da su statistički podaci indeksa industrijske proizvodnje za 2011/2010 godinu preračunati na bazi 2005. godine po novim ponderskim koeficijentima i novoj dodatnoj vrijednosti na osnovu podataka Godišnjeg istraživanja industrije IND-21 za 2005. godinu.

Tabela 3. Indeksi fizičkog obima industrijske proizvodnje

	2010/2009	2011/2010	2012/2011	2013/2012	2014/2013	2015/2014
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON	98,50	102,50	95,30	102,00	95,9	101,5
FEDERACIJA BiH	104,20	104,90	95,60	107,40	100,1	102,2

Generalno gledano, podaci za 2014/2013. godinu su uzrokovani katastrofalnim poplavama u ZDK, te uticajem globalne ekonomske krize, a naročito u područjima djelatnosti koja su izvozno orjentirana.

Posmatrajući ovaj parametar po područjima i potpodručjima djelatnosti u Kantonu za 2015/2014. godinu evidentno je stanje koje pokazuje stepen rasta što je prikazano u Tabeli 4.

Iz tabele 4. je evidentno da su sva osnovna područja djelatnosti doživjela pad industrijske proizvodnje.

Evidentan je rast u sljedećim potpodručjima djelatnosti prerađivačke industrije: C10.- Proizvodnja prehrambenih proizvoda, C14- Proizvodnja odjeće, C16- Prerada drveta i proizvoda od drveta i pluta, osim namještaja, proizvodnja predmeta od slame i pletarskih materijala, C17- Proizvodnja papira i proizvoda od papira i C25.-Proizvodnja gotovih proizvoda osim mašina i opreme.

Tabela 4. *Indeksi fizičkog obima industrijske proizvodnje*

	<u>I-XII</u> 2014. I.XII 2013.	<u>I-XII</u> <u>2015.</u> <u>I.XII</u> <u>2014.</u>
INDUSTRIJA UKUPNO	95,9	101,5
PREMA GLAVNIM INDUSTRIJSKIM GRUPACIJAMA		
AI Intermedijarni proizvodi, osim energije	97,8	108,8
AE Energija	89,6	96,5
BB Kapitalni proizvodi	107,1	90,3
CD Trajni proizvodi za široku potrošnju	32,9	128,0
CN Netrajni proizvodi za široku potrošnju	99,4	98,7
PREMA PODRUČJIMA I OBLASTIMA KO-a		
B VAĐENJE RUDA I KAMENA	97,7	94,8
05 Vađenje ugljena i lignita	97,7	94,8
08 Vađenje ostalih ruda i kamenja	67,4	5,1
C PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	97,8	103,6
10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	116,5	109,6
11 Proizvodnja pića	139,7	95,1
13 Proizvodnja tekstila	103,5	87,6
14 Proizvodnja odjeće	87,8	121,2
15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	76,8	95,0
16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja, proizvodnja predmeta od slame i pletarskih materijala	82,7	120,5
17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	77,5	133,1
18 Štampanje i množavanje snimljenih zapisa	154,9	86,7
19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	86,7	102,0
20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	75,0	88,2
22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	110,2	84,9
23 Proizvodnja ostalih nemetalnih i mineralnih proizvoda	85,9	105,4
24 Proizvodnja baznih metala	106,9	102,3
25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim mašina i opreme	110,5	110,8
27 Proizvodnja električne opreme	61,1	32,2
28 Proizvodnja mašina i uređaja d.n.	107,2	97,5
29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	109,5	93,5
31 Proizvodnja namještaja	32,9	128,0
33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	119,1	51,9
D PROIZVODNJA I SNABDIJEVANJE/OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I PLINOM	85,5	96,3
35 Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom i plinom	85,5	96,3

Izvor podataka: Statistički podaci o privrednim/gospodarskim i drugim kretanjima Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima – Federalni zavod za statistiku - Sarajevo

1.3. Vanjskotrgovinska razmjena

Vanjskotrgovinska razmjena ima dugu tradiciju u Zeničko-dobojskom kantonu. U proteklom periodu ona je neprekidno rasla.

Komparativni podaci vanjskotrgovinske razmjene Zeničko - dobojskog kantona za 2013., 2014. i 2015. godinu prikazani su u Tabeli 5.

Tabela 5. Komparativni podaci vanjskotrgovinske razmjene Zeničko-dobojskog kantona (u 000 KM)

		IZVOZ	UVOZ	OBIM (2+3)	SALDO (2-3)	POKRIVENO ST (%)
2013.	BiH	8.596.235	14.854.122	23.450.357	-6.257.887	57,87
	F BiH	5.660.284	9.494.927	15.155.211	-3.834.643	59,61
	ZDK	1.612.881	1.467.711	3.080.593	145.170	109,89
2014.	BiH	8.939.845	15.789.140	24.728.985	-6.849.295	56,62
	F BiH	5.916.652	9.917.148	15.833.800	-4.000.496	59,66
	ZDK	1.687.965	1.606.055	3.294.020	81.910	105,10
2015	BiH	9.215.983	15.401.937	24.617.920	-6.185.954	59,84
	F BiH	6.241.807	10.180.906	16.422.712	-3.939.099	61,31
	ZDK	1.647.043	1.609.117	3.256.160	37.926	102,36

Prema podacima Vanjskotrgovinske komore BiH, iz prethodne tabele evidentan je pad vanjskotrgovinske razmjene privrede Zeničko-dobojskog kantona tokom 2015. godine u odnosu na 2014. godinu i on iznosi 1,15 %. Istovremeno je pokrivenost uvoza izvozom bila 102,36 %.

Komparirajući podatke vanjskotrgovinske razmjene Kantona za 2015. godinu može se konstatovati sljedeće:

- Udio vanjskotrgovinske razmjene Kantona 2015/2014. je smanjen u odnosu na BiH sa 13,32 % na 13,23 % , te smanjen u odnosu na Federaciju BiH sa 20,80 % na 19,83 %,
- Zeničko-dobojski kanton je u odnosu na druge kantone Federacije BiH po vanjskotrgovinskoj razmjeni u 2015. bio na drugom mjestu, iza Kantona Sarajevo,
- Zeničko-dobojski kanton po izvozu u FBiH je na prvom mjestu sa učešćem od 26,39 %,.
- Prema pokrivenosti uvoza izvozom Zeničko-dobojski kanton je u 2015. godini bio na drugom mjestu, iza Bosansko-podrinjskog kantona,
- Udio Kantona u ukupnom izvozu Federacije Bosne i Hercegovine za 2015. godinu je 26,39 %, a u uvozu 15,81 %,
- Zeničko-dobojski kanton je u 2015/2014. godini imao smanjenje izvoza za 2,25 %, dok je istovremeno povećao uvoz za 0,19 %.

U 2015. godini privreda Kantona je ostvarila spoljnotrgovinsku razmjenu sa zemljama EU u iznosu od cca 2,877 milijardi KM, što predstavlja 88,36 % ukupne vanjskotrgovinske razmjene Kantona.

Tokom 2015. u odnosu na 2014. godinu, privreda Zeničko-dobojskog kantona je najveću vanjskotrgovinsku razmjenu ostvarila sa:

- Hrvatskom - sa 6,01 %, na 5,71 % ukupne vanjskotrgovinske razmjene,
- Njemačkom - sa 23,59 %, na 21,26 % ukupne vanjskotrgovinske razmjene,
- Slovenijom - sa 5,68 %, na 5,45 % ukupne vanjskotrgovinske razmjene,
- Italijom - sa 12,45 %, na 13,56 % ukupne vanjskotrgovinske razmjene.

U 2015. godini, u odnosu na 2014. godinu, izvoz je povećan sa: Austrijom za 18,3 %; Hrvatskom za 4,4 %; Srbijom za 3,9 %.

Bez obzira na visinu vrijednosti spoljnotrgovinske razmjene, privreda Kantona je zabilježila znatna povećanja izvoza u Rumuniju, Slovačku, Španiju, Veliku Britaniju, Norvešku, Švicarsku, Albaniju, Makedoniju, Tursku, SAD, Kinu i druge zemlje.

Vanjskotrgovinska razmjena po općinama Zeničko-dobojskog kantona za protekle tri godine prikazana je u Tabeli 6.

Tabela 6. Vanjskotrgovinska razmjena po općinama (u 000 KM)

Općina	2013. GODINA			2014. GODINA			2015. GODINA		
	IZVOZ	IZVOZ	IZVOZ	IZVOZ	UVOZ	POKR. %	IZVOZ	UVOZ	POKR %
BREZA	8.896	17.440	51,01	7.759	40.398	19,21	8.779	18.639	47,10
DOBOJ - JUG	8.168	36.302	22,50	11.338	46.483	24,39	17.016	56.922	29,89
KAKANj	11.520	89.028	12,97	13.429	109.921	12,22	13.421	95.647	14,03
MAGLAJ	139.480	53.654	259,96	131.582	58.361	225,46	158.352	55.576	284,93
OLOVO	28.211	26.952	104,67	29.709	27.745	107,08	45.243	39.562	114,36
TEŠANj	324.892	276.313	117,58	348.791	311.387	112,01	340.968	334.758	101,85
USORA	10.497	12.112	86,67	15.008	12.748	117,73	17.196	12.599	136,49
VAREŠ	9.574	4.772	200,60	8.078	3.407	237,14	6.275	2.447	256,42
VISOKO	554.128	478.394	115,83	543.692	564.734	96,27	471.236	518.790	90,83
ZAVIDOVIĆI	36.128	18.025	200,44	34.373	17.581	195,52	41.936	19.501	213,95
ZENICA	441.970	403.723	109,47	478.841	336.696	142,22	423.298	347.882	121,68
ŽEPČE	39.418	50.997	77,30	65.364	76.594	85,34	103.324	106.694	96,84
Ukupno Kanton	1.612.881	1.467.711	109,89	1.687.965	1.606.055	105,10	1.647.043	1.609.117	102,36

Iz Tabele 6. evidentno je da su najveći udio u izvozu Kantona za 2015. godinu imale općine: Zenica – 25,70 %; Tešanj – 20,70 % i Visoko – 28,61 %, a u uvozu Zenica – 21,62 %, Tešanj – 20,80 % i Visoko – 32,24 %.

Najveći izvoznici iz Zeničko-dobojskog kantona su: „ARCELOR MITTAL ZENICA“, „NATRON HAYAT“, „PREVENT BH“, „MANN+HUMMEL BA“. Najveći uvoznici u Zeničko-dobojskom kantonu su „ARCELOR MITTAL ZENICA“, „PREVENT BH“ i „HIFA-OIL“.

U narednoj tabeli dat je pregled izvoza i uvoza Kantona prema području djelatnosti:

Tabela 7: Izvoz i uvoz po područjima djelatnosti

	IZVOZ I UVOZ PO PODRUČJIMA KLASIFIKACIJE DJELATNOSTI /U 000. KM/					
	IZVOZ			UVOZ		
	I-XII 2015 /KM/	I-XII 2014 /KM/	2015 2014	I-XII 2015 /KM/	I-XII 2014 /KM/	2015 2014
UKUPNO	1.629.457	1.667.912	97,7	1.615.032	1.613.576	100,1
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2.797	2.843	98,4	49.641	44.643	111,2
B Vađenje rude i kamena	276	198	139,6	156.910	155.844	100,7

C Prerađivačka industrija	1.608.064	1.643.093	97,7	1.404.489	1.408.555	99,7
D Proizvodnja i snabdijevanje elektr. energijom, gasom/plinom, parom i klimatizacija	-	-			-	
Ostalo	18.321	21.779	84,1	3.988	4.534	87,5

Izvor podataka: Uprava za indirektno oporezivanje BiH posredovanjem Agencije z statistiku BiH

Iz prethodne tabele je evidentno da je dominantan izvoz i uvoz ostvarila prerađivačka industrija. Međutim, evidentan je nepovoljan trend izvoza u odnosu na uvoz.

U narednoj tabeli dat je pregled izvoza i uvoza Kantona prema namjeni proizvoda:

Tabela 8 Izvoz i uvoz prema međunarodnoj klasifikaciji ekonomske namjene proizvoda

	IZVOZ I UVOZ PREMA MEĐUNARODNOJ KLASIFIKACIJI EKONOMSKE NAMJENE PROIZVODA /U 000 KM/					
	IZVOZ			UVOZ		
	I-XII 2015	I-XII 2014	<u>2015</u> 2014	I-XII 2015	I-XII 2014	<u>2015</u> 2014
UKUPNO	1.629.457	1.667.912	97,7	1.615.032	1.613.576	100,0
Hrana i pića	48.647	31.624	153,8	133.051	120.576	110,3
Industrijski materijali	1.059.082	1.157.943	91,5	800.005	766.521	104,4
Goriva i maziva	1.926	1.887	102,1	180.769	174.927	103,3
Kapitalni proizvodi (osim transportnih sredstava), dijelovi i pribor	121.145	118.001	102,7	143.680	174.792	82,2
Transportna sredstva, njihovi dijelovi i pribor	115.409	115.134	100,2	133.402	146.108	91,3
Proizvodi za široku potrošnju	283.248	243.323	116,4	223.265	228.953	97,5
Proizvodi drugdje nespomenuti	-	-	-	860	1.699	50,6

Izvor podataka: Uprava za indirektno oporezivanje BiH posredovanjem Agencije z statistiku BiH

Iz prethodne tabele je evidentno da je dominantan izvoz i uvoz ostvaren prometom industrijskih materijala, s tim što je uočljiv nepovoljan trend rasta uvoza u odnosu na izvoz, bez obzira na izuzetno povoljnu pokrivenost uvoza izvozom.

Zaposlenost i plaće

U Tabeli 9. dati su podaci o prosječnom broju zaposlenih i prosječnim neto plaćama po područjima i odjeljcima Standardne klasifikacije djelatnosti. Kao što se vidi iz tabele u 2015. godini u Kantonu je bilo zaposleno prosječno 71.079 lica, što je za 2,2 više u odnosu na prosjek u 2014. godinu. U ukupnom prosječnom broju zaposlenih u Federaciji BiH (450.833) u 2015.godini, Kanton učestvuje sa 15,8 %, što je uvećanje u odnosu na 2014. godinu.

Bitno je napomenuti da je kod posmatranja podataka o broju zaposlenih i prosječnoj neto plaći potrebno obratiti pažnju na godišnje prosjeke, što predstavlja realnije stanje. Ovim se smanjuje mogućnost greške, pa čak i manipulacije, pogotovo u kombinaciji sa brojem nezaposlenih.

Najveća prosječna zaposlenost u Kantonu u 2015. godini je bila u području Prerađivačke industrije (22.411) i čini 31,5 % ukupno prosječno zaposlenih i veća je za 4,99 % u odnosu na 2014. godinu.

U istoj tabeli dati su podaci o prosječnim neto plaćama. Prosječna neto plaća za 2015. godinu u Kantonu je bila 718,00 KM i manja je za 1 % u odnosu na prosjek u 2014. godini.

U odnosu na prosječnu plaću u Federaciji BiH (846,00 KM) u 2014. godini, prosječna neto plaća u Kantonu je manja za 15,13 %, uz povećanje razlike. Najveća prosječna neto plaća u Kantonu je evidentirana u području D- Proizvodnja i snabdijevanje el.energijom, plinom, parom i klimatizacija – 1.433,00 KM, J- Informacije i komunikacije -1.200,00 KM, O- Javna uprava i odbrana – obavezno socijalno osiguranje - 1.072,00 KM, dok je najniža u području I - Djelatnost pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane – 434,00 K

Tabela 9. Zaposlenost i plaće po područjima i odjeljcima Standardne klasifikacije djelatnosti

	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2013	Q 2014	Q 2015	Index Q 2015 / Q 2014	Q 2013	Q 2014	Q 2015	Index Q 2015 / Q 2014
UKUPNO	68.554	69.668	71.079	102,02	731	725	718	99,03
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	1.410	1.509	1.572	104,17	806	799	796	99,62
B Vađenje ruda i kamena	4.837	4.878	4.763	97,64	1.025	1.023	1.011	98,83
C Prerađivačka industrija	20.518	21.345	22.411	104,99	558	550	542	98,54
D Proizvodnja i snabdijevanje el.energijom, plinom, parom i klimatozacija	1.691	1.764	1.666	94,44	1.443	1.422	1.433	100,77
E Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.091	1.153	1.194	103,55	745	745	752	100,94
F Građevinarstvo	3.245	3.124	3.150	100,83	454	451	462	102,44
G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla	9.475	9.124	9.628	105,52	491	498	503	101,00
H Prijevoz i skladištenje	3.792	3.629	3.720	102,51	394	712	705	99,01
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	2.514	2.888	2.783	96,36	435	437	434	99,31
J Informacije i komunikacije	811	787	764	97,08	1.195	1.213	1.200	100,41
K Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	914	911	880	96,60	1.029	1.036	1.081	104,33
L Poslovanje nekretninama	113	116	145	125,00	756	716	808	112,85
M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.316	1.409	1372	75,84	653	698	675	96,70

	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2013	Q 2014	Q 2015	Index Q 2015 / Q 2014	Q 2013	Q 2014	Q 2015	Index Q 2015 / Q 2014
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	403	465	704	148,21	714	645	706	94,47
O Javna uprava odbrana/obrana; obavezno/obvezno socijalno osiguranje	4.390	4.432	4.410	99,50	1.050	1.060	1.072	101,13
P Obrazovanje	6.346	6.464	6.660	103,03	701	693	690	99,57
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite	4.131	4.238	4.285	101,11	990	998	1.010	101,20
R Umjetnost, zabava i rekreacija	244	366	366	100,00	753	663	640	96,53
S Ostale uslužne djelatnosti	624	643	606	94,24	693	663	702	105,88
00...Neraspoređeno po djelatnostima KD	689	-	-	-	-	-	-	-

Izvor podataka: Statistički podaci o pririvrednim/gospodarskim i drugim kretanjima Federacije Bosne i Hercegovine po kantonim– Federalni zavod za statistiku – Sarajevo

U Tabeli 10. prikazani su podaci prosječnog broja zaposlenih i prosječnih neto plaća po općinama. Indeks prosječnog broja zaposlenih za 2015. godinu u odnosu na prosječnu zaposlenost u 2014. godini ima pozitivan trend u 7 općina.

Iz iste tabele evidentno je da su indeksi prosječne neto plaće za 2015. godinu u odnosu na prosjek u 2014. godini u porastu u 6 općina.

Tabela 10. Zaposlenost i prosječne neto plaće po općinama

	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2013	Q 2014	Q 2015	Index Q 2015 / Q 2014	Q 2013	Q 2014	Q 2015	Index Q 2015 / Q 2014
UKUPNO	68.554	69.668	71.079	0,10	731	725	718	99,03
KAKANJ	6.799	6.768	6.729	99,42	982	980	977	99,69
GRAD ZENICA	24.823	24.694	24.338	98,55	828	834	837	100,36
BREZA	2.878	2.934	2.918	99,45	862	845	836	98,93
VAREŠ	1.307	1.320	1.175	89,05	680	687	690	100,43
MAGLAJ	3.434	3.621	4.026	111,18	673	651	639	98,15
DOBOJ-JUG	940	959	1.000	104,27	528	539	561	104,05
USORA	708	723	759	104,98	726	730	732	100,27
OLOVO	1.666	1.771	1.916	108,19	588	602	592	98,34
TEŠANJ	9.468	10.078	10.654	105,71	574	571	559	97,90
ŽEPČE	4.048	4.577	5.528	120,77	574	559	534	95,52
VISOKO	8.874	8.581	8.433	98,33	534	532	547	102,82
ZAVIDOVIĆI	3.609	3.642	3.768	103,46	643	630	633	100,47

Izvor podataka: Statistički podaci o privrednim/gospodarskim i drugim kretanjima Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima – Federalni zavod za statistiku – Sarajevo

Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, odnosno JU „Služba za zapošljavanje Zeničko – dobojskog kantona“ tokom 2015. godine sa evidencije nezaposlenih zaposleno je 15.730 lica, što je za 10,03 % više u odnosu na 2014. godinu.

1.4. Nezaposlenost

U decembru 2015. godine u Kantonu je evidentirano ukupno 69.523 lica koja traže zaposlenje (prijavljenih u Zavodu za zapošljavanje), što je za 939 manje u odnosu na isti period 2014. godine. Komparativni podaci po općinama za 2015. godinu dati su u Tabeli 11.

Ovi podaci predstavljaju nerealnu sliku stanja nezaposlenih lica zbog niza faktora, koji zavise od koncepta prikupljanja podataka. Stoga je nužno koristiti prosječne godišnje vrijednosti lica na evidenciji Zavoda za zapošljavanje zbog stalnih promjena koje su uzrokovane većim brojem faktora (sezonska potreba za radnom snagom, kraj školske godine i sl.).

Imajući u vidu prethodno, izračunat je prosjek nezaposlenosti i zaposlenosti za posljednje četiri godine. Tako je:

- Prosječna nezaposlenost 2011. godine bila - 65.873 lica,
- Prosječna nezaposlenost 2012. godine bila - 68.191 lica,
- Prosječna nezaposlenost 2013. godine bila - 70.215 lica,
- Prosječna nezaposlenost 2014. godine bila - 70.462 lica i
- **Prosječna nezaposlenost 2015. godine bila - 69.779 lica.**

Dakle, prosječan broj nezaposlenih u 2015. u odnosu na 2014. godinu manji je za 683 lica. Udio Kantona u prosječnom broju nezaposlenih FBiH (390.204), u 2015. godini je 17,88 %.

- Prosječna zaposlenost 2011. godine bila – 70.926 lica,
- Prosječna zaposlenost 2012. godine bila – 68.649 lica,
- Prosječna zaposlenost 2013. godine bila – 68.554 lica,
- Prosječna zaposlenost 2014. godine bila – 69.663 lica i
- **Prosječna zaposlenost 2015. godine bila – 71.083 lica.**

Dakle, prosječan broj zaposlenih lica u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu je veći za 1.420 lica, odnosno za 27,50 %. Udio Kantona u prosječnom broju zaposlenih FBiH (450.120), u 2015. godini je 15,8 %.

Tabela 11. Komparativni podaci nezaposlenosti (decembar)

	Broj nezaposlenih				Index 2013. 2012.	Index 2014. 2013.	Index 2015. 2014.
	2012.	2013.	2014.	2015.			
1	2	3	4	5	6	7	8
BREZA	1.893	1.930	1.982	1.957	101,95	102,70	98,84
DOBOJ-JUG	1.044	1.027	1.012	979	98,37	98,54	87,32
KAKANj	6.495	6.710	7.018	7.070	103,31	104,60	100,74
MAGLAJ	5.540	5.454	5.141	5.067	98,45	94,26	98,56
OLOVO	1.993	1.932	1.964	1.942	96,94	101,66	98,88
TEŠANj	8.149	8.160	7.852	7.414	100,13	96,22	94,42
USORA	992	1.040	992	920	104,84	95,38	92,74
VAREŠ	1.320	1.298	1.313	1.312	98,33	101,15	99,92
VISOKO	7.262	7.729	7.823	7.638	106,43	101,21	97,63
ZAVIDOVIĆI	7.331	7.378	7.404	7.390	100,64	100,35	99,81
GRAD ZENICA	22.040	22.885	22.970	22.835	103,83	100,37	99,41
ŽEPČE	5.153	5.235	4.991	5.003	101,59	95,34	100,24
UKUPNO:	69.212	70.778	70.462	69.523	102,26	99,55	98,67

Podaci prikazani po općinama i po stručnoj spremi dati su u Tabeli 12. Najveći broj nezaposlenih u 2015. godini evidentiran je u Gradu Zenica – 22.835, što je 32,84 % od ukupnog broja nezaposlenih u Kantonu.

Posmatramo po stručnoj spremi najveći broj nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u Kantonu evidentiran je u strukturi KV – 38,88 % i NKV – 28,52 %.

Tabela 12. *Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi (decembar 2015. i 2014. g.)*

Općine		Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
UKUPNO	2014.	70.462	3.405	394	15.397	167	453	28.014	2.236	20.396
	2015.	69.523	3.687	352	15.968	154	419	27.034	2.082	19.827
BREZA	2014.	1.982	136	19	722	11	6	641	38	409
	2015.	1.957	158	17	723	11	7	615	30	396
DOBOJ - JUG	2014.	1.012	33	-	184	5	9	440	22	319
	2015.	978	40	-	198	3	5	409	17	306
KAKANJ	2014.	7.018	438	41	1.413	11	27	3.118	174	1.796
	2015.	7.070	501	39	1.508	9	30	3.038	162	1.783
MAGLAJ	2014.	5.141	121	11	752	-	25	1.867	175	2.190
	2015.	5.064	177	13	789	-	22	1.782	163	2.118
OLOVO	2014.	1.964	98	6	587	2	2	595	13	660
	2015.	1.942	105	8	614	-	2	552	9	652
TEŠANJ	2014.	7.852	284	33	1.308	14	61	3.233	347	2.572
	2015.	7.414	289	27	1.319	10	55	2.962	312	2.440
USORA	2014.	992	25	3	175	-	12	438	25	314
	2015.	920	17	3	167	-	9	421	18	285
VAREŠ	2014.	1.313	76	9	363	11	6	437	32	379
	2015.	1.312	80	5	380	9	5	444	27	362
VISOKO	2014.	7.823	431	56	1.702	-	24	3.307	53	2.250
	2015.	7.638	476	46	1.737	-	20	3.185	51	2.126
ZAVIDOVI ĆI	2014.	7.404	275	27	1.807	-	22	3.098	163	2.012
	2015.	7.390	324	23	1.849	-	21	2.944	168	2.061
GRAD ZENICA	2014.	22.970	1.349	170	5.385	113	236	8.869	861	5.987
	2015.	22.835	1.378	155	5.658	112	222	8.715	828	5.767
ŽEPČE	2014.	4.991	139	19	999	-	22	1.971	333	1.508
	2015.	5.003	145	16	1.026	-	21	1.967	297	1.531

Izvor podataka: Statistički podaci o privrednim/gospodarskim i drugim kretanjima Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima – Federalni zavod za statistiku - Sarajevo

1.6. Registracija, stečaj i likvidacija

Jedan od indikatora stanja u privredi su podaci o registraciji, likvidaciji i stečaju privrednih subjekata kod Općinskog suda Zenica.

Prema podacima Općinskog suda u Zenici u 2015. godini upisanao je 218 novih privrednih subjekata. U istom periodu ovaj Sud je primio ukupno 122 prijedloga za pokretanje likvidacionog postupka, a ukupno je riješeno 198 predmeta (računajući i odluke o povlačenju prijedloga za pokretanje postupka likvidacije, provođenje likvidacionog postupka u stečaju i sl., a ne samo odluke o likvidaciji konkretnog subjekta).

Pored toga Općinski sud Zenica u 2015. godini primio je ukupno 121 prijedlog za otvaranje stečajnih postupaka. Istovremeno je u postupku rješavanje 105 predmeta stečaja.

Komparativni podaci za 2013., 2014. i 2015. godinu, prema Izvještaju o radu Općinskog suda Zenica, dati su u sljedećoj tabeli

Tabela 13.: Registracija, stečaj i likvidacija privrednih subjekata

VRSTA PREDMETA	2013. godina		2014. godina		2015. godina	
	Primljeno	Riješeno	Primljeno	Riješeno	Primljeno	Riješeno
STEČAJ	77	57	97	98	121	105
LIKVIDACIJA	143	145	135	193	122	198
REGISTRACIJA	1.484	1.500	1.387	1.388	218	218

Izvor : Općinski sud Zenica

Pema podacima Suda prosječno trajanje registracije subjekata je bilo 8,53 dana.

2. STANJE U PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI

Bez obzira na još uvijek prisutne probleme koji su produkt recesije i poplava prerađivačka industrija Zeničko-dobojskog kantona bilježi pozitivne rezultate.

Tako je nastavljen trend izvoza, koji predstavlja najbitniju karakteristiku prerađivačke industrije u Zeničko-dobojskom kantonu. Udio izvoza prerađivačke industrije Zeničko-dobojskog kantona u ukupnom izvozu Zeničko-dobojskog kantona dosegao je nivo od 98,7 %.

Ostali parametri ovog područja djelatnosti za 2015. u odnosu na 2014. godinu su sljedeći:

- Index fizičkog obima industrijske proizvodnje 103,6 %,
- Broj zaposlenih je prosječno u 2015. godini bio 22.411,
- Prosječna neto plaća je 2015. godine bila 542,00 KM,
- Prosječna bruto plaća za 2015. godinu je bila 809,00 KM,
- Izvoz je u 2015. godini bio 1.608.064,00 KM, manji je u odnosu na 2014. godinu za 2,1 %,
- Uvoz je bio u 2015. godini 1.404.489,00 KM, manji je u odnosu na 2014. godinu za 0,3 %.

U cilju potpunijeg uvida u stanje Prerađivačke industrije u Zeničko-dobojskom kantonu, Ministarstvo za privredu je uputilo upitnike na adrese 137 značajnih privrednih društava iz područja ove djelatnosti. Posmatrano po potpodručjima grupisanim prema vrsti sirovina i proizvoda može se konstatirati sljedeće stanje u pojedinim djelatnostima:

2.1. Proizvodnja i prerada metala

Prema detaljnim podacima izvoza i uvoza proizvoda od metala (sirovina i proizvoda), može se reći da je izvoz u 2015. godini dosegao je vrijednost od cca 300 miliona KM, dok je istovremeno uvoz dosegao vrijednost od cca 361 miliona KM.

Prema dobijenim podacima privrednih subjekata iz ove grupe, evidentna je prisutnost i uticaj mnogih problema na tržištu. Međutim, zbog postojanja značajnih kapaciteta, sektor metalne industrije je ostao glavni nosilac privrednog razvoja Kantona, te ostvaruje značajne rezultate.

Prema anketi (2015./2014.) evidentni su sljedeći trendovi u poslovnim rezultatima privrednih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 66 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 34 % je iskazalo pad ukupnog prihoda;
- 77 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 23 % je iskazalo pad ukupnog rashoda;
- 77 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat, a 23 % je iskazalo negativan poslovni rezultat;
- 55 % je iskazalo uvećanje kapitala, a 45 % je iskazalo smanjenje kapitala;
- 55 % je iskazalo povećanje potraživanja, a 45 % je iskazalo smanjenje potraživanja;
- 66 % je iskazalo povećanje ukupnih obaveza, a 34 % je iskazalo smanjenje ukupnih obaveza;
- 67 % je iskazalo smanjenje broja zaposlenih, a 33 % je iskazalo povećanje broja zaposlenih.

Kada je riječ o perspektivama razvoja anketirani privredni subjekti ističu da su prioriteti vezani za saniranje dubioza, prije svega na obaveze prema bankama i fondovima, te zbrinjavanju viška uposlenih. Pored toga neki privredni subjekti ističu namjeru uvođenja novih tehnologija i osvajanje novih tržišta.

Kod identificiranja problema fokus anketiranih privrednih subjekata je na rješavanju problema invalida, kreditnim zaduženjima, nelikvidnosti, privrednom zakonodavstvu, parafiskalnim nametima, poticajima, sivoj ekonomiji i sl.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- naplata potraživanja od javnih ustanova ZDK,
- kompleksnost javnih nabavki,
- tužbe radnika za neizmirene obaveze,
- blokada bankarskih računa,
- odliv stručne radne snage,
- nedovoljno poticaje privrede, posebno za zapošljavanje,
- nedovoljna uposlenost proizvodnih kapaciteta,
- veliki broj invalida rada,
- problem nelojalne konkurencije,
- potreba za fleksibilnim radnim vremenom carinskih ispostava,
- nizak kvalitet komunalnih usluga,
- visoke stope poreza i doprinosa, te
- nedovoljna efikasnost sudskog i zdravstvenog sistema.

2.2. Proizvodnja i prerada celuloze, papira i drveta

Prema detaljnim podacima izvoza i uvoza proizvoda od drveta i papira (sirovina i proizvoda), može se reći da je izvoz u 2015. godini dosegao je vrijednost od cca 522 miliona KM, dok je istovremeno uvoz dosegao vrijednost od cca 49 miliona KM.

Očigledno je da privredni subjekti iz potpodručja proizvodnje celuloze, papira i drveta imaju izuzetno povoljan odnos izvoza i uvoza.

Prema dobijenim podacima privrednih subjekata iz ove grupe evidentan je značajan rast potražnje, ali uz druge izražene probleme.

U ovim potpodručjima evidentni su veliki i slobodni proizvodni kapaciteti konvencionalnog tehnološkog nivoa. Ova činjenica upućuje na veliki potencijal, posebno na bazi domaćeg resursa.

Prema anketi (2015/2014) evidentni su sljedeći trendovi u poslovnom rezultatu privrednih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 55 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 45 % je iskazalo pad ukupnog prihoda;
- 22 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 78 % je iskazalo pad ukupnog rashoda;
- 100 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat;
- 66 % je iskazalo uvećanje istagnaciju kapitala, a 34 % je iskazalo smanjenje vrijednosti kapitala;

- 66 % je iskazalo smanjenje potraživanja, a 34 % je iskazalo povećanje visine potraživanja;
- 44 % je iskazalo povećanje ukupnih obaveza, a 56 % je iskazalo smanjenje;
- 77 % je iskazalo povećanje i stagnaciju broja zaposlenih, a 23 % je iskazalo smanjenje.

Značajno je istaći da je ova grupa prerađivačkih djelatnosti iskazala izvoznu orijentaciju u procentu od oko 90 %. Ovaj trend prati uvođenje novih tehnologija, što stvara bolju konkurentsku poziciju na inotržištu.

Razvojni planovi ovih privrednih subjekata su iskazani u povećanju proizvodnih kapaciteta u novim proizvodima i tehnologijama.

Kod identifikacije problema anketirani su istakli potrebu realizacije ratnih potraživanja, smanjenja cijene kapitala, stimulacije izvoza, smanjenje sive ekonomije i sl.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- neizvjesnost u snabdjevanju sirovinom i porast njihovih cijena,
- postojanje nelojalne konkurencije,
- nedovoljno poticanje privrede, posebno za izvoznike,
- visoka fiskalna i parafiskalna opterećenja,
- visoka cijena investicijskog kapitala,
- nedovoljan intenzitet pošumljavanja,
- nedostatak starog papira,
- nepostojanje Zakona o šumama F BiH, te
- prekomjerna upotreba plastične ambalaže.

2.3. Proizvodnja građevinskih materijala

Prema podacima izvoza i uvoza građevinskih materijala (proizvodi od nemetalnih minerala) evidentiran je i povećan izvoz u 2015. godini dosegao je vrijednost od cca 15 miliona KM, dok je istovremeno uvoz dosegao vrijednost od cca 33 miliona KM. Ovo ukazuje na veliku mogućnost supstitucije uvoza građevinskih materijala.

Privredni subjekti iz ovog potpodručja su u proteklom periodu bili u znatnoj mjeri u problemima zbog smanjene potražnje i izostanka investicija. Međutim projekti, kao što su izgradnja autoputa na koridoru Vc i stanogradnja, u znatnoj mjeri su relaksirali njihovu situaciju. Anketirani su u potpunosti orijentirani na domaće tržište.

Prema anketi 2015/2014. evidentni su sljedeći trendovi u poslovnom rezultatu privrednih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 50 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 50 % smanjenje;
- 25 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 75 % pad;
- 100 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat sa trendom povećanja;
- 75 % je iskazalo rast kapitala, a 25 % pad;
- 100 % je iskazalo pad potraživanja;
- 75 % je iskazalo rast ukupnih obaveza, a 25 % pad;
- 75 % je iskazalo uvećanje broja zaposlenih, a 25 % umanjeње.

Perspektive razvoja privredni subjekti iz ove grupe djelatnosti vide u osvajanju novih proizvoda, otvaranju novih tržišta u BiH,

Kod identifikacije problema u ovim djelatnostima anketirani su istakli sporost administracije pri realizaciji investicija.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- skraćanje procedura registracije poslovnih jedinica,
- sporo dobivanje dozvola u oblasti građenja,
- siva ekonomija i nelojalna konkurencija,
- nedovoljno prisustvo inspektora na gradilištima,
- rast poreza i doprinosa, te parafiskalnih nameta, te
- nedostatak legislative za obezbjeđenje rada u inostranstvu,

2.4. Proizvodnja proizvoda od tekstila i kože

Prema detaljnim podacima izvoza i uvoza proizvoda od tekstila, kože i gume (sirovine i proizvodi), može se reći da je izvoz u 2015. godini dosegao vrijednost od cca 80 miliona KM, dok je istovremeno uvoz dosegao vrijednost od cca 445 miliona KM. Ovo ukazuje na veliku mogućnost supstitucije uvoz proizvoda od tekstila i kože.

Privredni subjekti iz ovog potpodručja djelatnosti su uglavnom orijentirani na „lohn” poslove i dorade za stranog naručioca kroz koje se realiziraju ograničeni finansijski efekti.

Duga tradicija u ovoj oblasti rezultirala je otvaranjem novih proizvodnih pogona. Posebnu ekspanziju doživjela je proizvodnja automobilskih presvlaka u više privrednih subjekata na području Kantona.

Prema anketi 2015/2014. evidentni su sljedeći trendovi u poslovanju privrednih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 75 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 25 % pad;
- 63 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 37 % pad;
- 100 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat, sa tendencijom znatnog rasta;
- 63 % je iskazalo stagnaciju i povećanje kapitala, a 37 % je iskazalo smanjenje;
- 37 % je iskazalo smanjenje potraživanja, a 63% je iskazalo povećanje;
- 75 % je iskazalo smanjenje ukupnih obaveza, a 25 % je iskazalo povećanje;
- 75 % je iskazalo povećanje broja zaposlenih, a 50 % je iskazalo smanjenje.

Razvojni planovi ovih privrednih subjekata su iskazani u povećanju proizvodnih kapaciteta u novim proizvodima i tehnologijama, te potrebi za stalnom obukom novouposlenih radnika i radnika na novim mašinama.

Kod identifikacije problema privredni subjekti iz ove grupe djelatnosti su istakli problem visokih cijena investiranja, velikog opterećenja usljed destimulativne porezne politike, neadekvatne borbe protiv sive ekonomije, a naročito zbog uvoza, visokih cijena energije i sl.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- visina i broj parafiskalnih nameta,
- izostanak regresiranja kamata na investicijske kredite izvoznika,
- visoke obaveze za UGZ I KGZ,
- nelojalna konkurencija, te
- komplikovane procedure za “uvoz” repromaterijala namjenjenog “lohn” poslovima,.

3. ENERGETIKA I RUDARSTVO

Energetska politika Bosne i Hercegovine se usvaja na entitetskom nivou, odnosno, Federalnom nivou i nadležnost je Federacije Bosne i Hercegovine.

Osnova za izradu ovog dijela Informacije su kvalitativni i kvantitativni energetske pokazatelji, a predstavljaju sintezu podataka dobivenih od energetskih, industrijskih i drugih subjekata, rudnika uglja, carinskih organa, uvoznika naftnih derivata, te sačinjenih analiza i procjena.

Podaci obuhvataju osnovne vrste energije i energenata, i to:

- električna energija,
- naftni derivati,
- prirodni gas
- ugalj

Na području Zeničko-dobojskog kantona izgrađene su tri mini hidrocentrane, “Bistričak” kod Zenice - instalirane snage 0,8 MW, “Čardak” kod Zavidovića - instalirane snage - 1,4 MW i “Čajdraš” kod Zenice instalirane snage 0,48 MW. Pored toga u elektroenergetskom sistemu su vjetroelektrana SUŠA KOMMERCE doo Visoko - instalirane snage 350 kW. Bitno je istaći da u Zeničko-dobojskom kantonu trenutno postoji osam fotonaponskih elektrana, instalirane snage 283 kW, te da je u pripremi gradnja 15 novih, instalirane snage 1.476,59 kW.

Jedna od dvije termoelektrane u Federaciji Bosne i Hercegovine instalirana je na području Kantona, u Kaknju, gdje se, pored električne energije, proizvodi i toplotna energija, i tehnološka para. Pored toga, “Natron Hayat” d.o.o. Maglaj vrši proizvodnju električne energije za vlastite potrebe u okviru vlastitih proizvodnih kapaciteta.

U energetskom bilansu Zeničko-dobojskog kantona uvozom su obezbjeđeni prirodni gas i derivati nafte. Derivati nafte isporučuju se rudnicima, termoelektrani, industrijskim postrojenjima i distributerima. Prirodni gas se isporučuje distributeru u Zeničko-dobojskom kantonu, to je “Visokogas” d.d. Visoko, te potrošačima direktno priključenim na gasovod, a na području Zeničko-dobojskog kantona su “Arcelor Mittal” d.d. Zenica, “IGM” d.d. Visoko, Tvornica cementa “Kakanj” d.d. Kakanj i “CIMOS” d.d. Zenica, “ŽGP Zenica” d.d. Zenica.

Od deset rudnika uglja (mrki i lignit) u Federaciji Bosne i Hercegovine, tri rudnika mrkog uglja su na području Zeničko-dobojskog kantona, a to su RMU “Kakanj” d.o.o. Kakanj, RMU “Zenica” d.o.o. Zenica i RMU “Breza” d.o.o. Breza. Ugalj se najvećim dijelom transformira u električnu energiju, a pored toga u toplotnu energiju, te za potrebe industrije i široke potrošnje.

Prema statističkim podacima u području djelatnosti D- Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, parom i klimatizacija u Zeničko-dobojskom kantonu je zaposleno, u 2015. godini 1.704 radnika i manje je u odnosu na 2014. godinu za 2,23 %.

Prosječna neto plaća u 2015. godini je dosegla iznos od 1.433 KM i viša je u odnosu na 2014. godinu za 0,77 %.

U ovom području djelatnosti u Zeničko-dobojskom kantonu nije evidentiran izvoz.

Prema statističkim podacima u području djelatnosti B- Vađenje ruda i kamena, u Zeničko-dobojskom kantonu je zaposleno u 2015. godini 4.763 lica i broj je manji u odnosu na 2014. godinu za 2,24 %. Prosječna neto plaća u 2015. godini je dosegla iznos od 1.011 KM i manja je u odnosu na 2014. godinu za 1,2 %.

Privredni subjekti iz ovog područja djelatnosti su u 2015. godini zabilježili rast izvoza, koji je imao vrijednost od 276 miliona KM i veći je u odnosu na 2014. godinu za 39,6 %.

3.1. ELEKTRIČNA ENERGIJA

3.1.1. Pokazatelji za 2015. godinu i plan za 2016. godinu

U Tabelama 14. do 18. dat je pregled planiranih i ostvarenih količina električne energije, odnosno, potrošnja u Kantonu u 2015. godini i plan potreba za 2016. godinu, kao i proizvodnja u termoelektranama ZD TE “Kakanj” d.o.o. Kakanj i “Natron-Hayat” d.o.o. Maglaj. Ovi podaci su prikazani i u odgovarajućim Dijagramima od 1. do 4.

Tabela 14. Realizacija i plan proizvodnje i potrošnje električne energije

Električna energija	Plan 2015. [MWh]	Realizacija 2015. [MWh]	<u>Real. '15.</u> Plan '15. [%]	Plan 2016. [MWh]	<u>Plan '16.</u> Real. '15. [%]
Proizvodnja	2.604.631,90	2.096.150,70	93,56	2.334.175,70	111,35
Potrošnja	725.945,54	735.485,48	101,31	758.631,08	103,14

Izvor: JP „Elektroprivreda BiH” d.d. „Elektrodistribucija Zenica” Zenica

3.1.2. Realizacija planiranog u 2015. godini

Elektro-energetski sistem je na području Zeničko - dobojskog kantona u 2015. godini funkcionisao stabilno, kako u oblasti proizvodnje, tako i u oblasti prijenosa i distribucije električne energije. Zahvaljujući tome omogućeno je kontinuirano snabdjevanje električnom energijom.

Tehničko-tehnološki uslovi za dalji rast proizvodnje objektivno postoje, ali u najvećoj mjeri zavise o mogućnostima isporuke i potreba (potrošnje) električne energije.

Snabdjevenost tržišta, odnosno, potrošača električnom energijom, tokom cijele prethodne godine bila je zadovoljavajuća i u skladu sa potrebama.

3.1.3. Plan potreba u 2016. godini

Na području Zeničko-dobojskog kantona, u 2016. godini, planirano je predati potrošačima količine električne energije u iznosu 758.631,08 [MWh].

Prilikom izrade Bilansa za 2016. godinu u Federaciji Bosne i Hercegovine osnovno polazište predstavlja zadovoljenje očekivane potrošnje električne energije na području Federacije, a time i na području Zeničko-dobojskog kantona. Planiranim sanacionim i rehabilitacionim radovima proizvodnih kapaciteta u prethodnim godinama obezbjeđeni su uslovi da se, u okviru realnih mogućnosti, planira na optimalan način rad elektro-energetskog sektora.

Vlada Federacija Bosne i Hercegovine je, u cilju dugoročnog osiguranja električne energije u Federaciji, donijela Odluku kojom se utvrđuje javni interes za izgradnju šest termoelektrana, 16 hidroelektrana i šest vjetroelektrana.

Riječ je o termoelektranama: Tuzla, blok 7 /450 MW/, TE Bugojno 300 MW.

Na području Zeničko-dobojskog kantona planirano je KAKANJ /blok 8/ 300 MW; Kakanj /kombi ciklus/ 100 MW .

Kad su hidroelektrane u pitanju, to su: Ustikolina, Unac (Rmanj Manastir), Vrilo, Kablić, Vrhpolje, Glavatičevo, Bjelimići, Čaplje, Han Skela, Vinac, Babino Selo, Ugar Ušće, Vrletna Kosa, Ivik i PHE Bjelimići.

Na području Zeničko-dobojskog kantona planirano je HE Kruševo, te HE Zeleni vir u Olovu (instalirane snage (9,75+2,13) MW) i HE Vranduk, te HE Janjići u Zenici (instalirane snage 19,63 MW + 13,30 MW).

Evropska investicijska banka (EIB) odobrila je kredit JP Elektroprivreda BiH u iznosu 37,5 miliona eura za realizaciju projekta izgradnje Hidroelektrane "Vranduk".

HE "Vranduk" je planirana kao protočno postrojenje derivacionog tipa sa više objekata koji će funkcionalno predstavljati jednu cjelinu. Ukupna snaga HE "Vranduk" iznosiće 19,63 MW dok je predviđena godišnja proizvodnja 96,38 GWh.

Izgradnja HE „Janjići“- protočne pribranske elektrane, instalirane snage 13,3 MW i godišnje proizvodnje 68 GWh, planirana je na rijeci Bosni, na području Zenice. Investicija izgradnje HE „Janjići“ je vrijedna 68,5 miliona KM, a bit će finansirana iz kredita i sredstava JP Elektroprivreda BiH. Vlada Kantona je dodijelila koncesiju za izgradnju 2 MHE na rijeci Gostović kod Zavidovića.

Tabela 15. Realizirana i planirana proizvodnja u 2015. godini i planirana proizvodnja u 2016. godini

		PLAN 2015.godina [MWh]	REALIZACIJA 2015. godina [MWh]	<u>Realiz. '15.</u> Plan '15. [%]	PLAN 2016.god [MWh]	<u>Plan'16.</u> Real.'15. [%]
PROIZVODNJA	TE „KAKANJ“ Kakanj	2.432.600,0	1.926.900,0	95,50	2.146.900,0	88,00
	TE „NATRON HAYAT“ Maglaj	172.031,9	169.250,7	67,98	187.275,7	108,86
	UKUPNO	2.604.631,9	2.096.150,7	93,56	2.334.175,7	111,35

Napomena: Prikazane vrijednosti u tabeli što se odnose na proizvodnju električne energije u TE "Kakanj" i TE "Natron-Hayat" podrazumjevaju energiju što je Podružnica "Elektrodistribucija Zenica" preuzima i distribuira;

Tabela 16. Realizirana i planirana potrošnja u 2015. godini i planirana potrošnja u 2016. godini

			PLAN 2015.godina [MWh]	REALIZACIJA 2015. godina [MWh]	<u>Realiz. '15.</u> Plan '15. [%]	PLAN 2016.godina [MWh]	<u>Plan'16.</u> Real.'15. [%]
POTROŠNJA	OPĆINE KANTONA	BREZA	42.465,46	41.560,70	97,9	44.111,71	106,1
		DOBOJ - JUG	21.074,16	20.058,12	95,2	20.713,43	103,3
		KAKANJ	69.857,11	67.639,84	96,8	68.823,98	101,8
		MAGLAJ	39.324,23	49.064,95	124,8	50.949,15	103,8
		OLOVO	15.355,12	18.117,43	118,0	18.289,55	101,0
		TEŠANJ	109.158,23	107.736,76	98,7	112.833,64	104,7
		USORA					
		VAREŠ	14.138,87	13.168,38	93,1	13.189,96	100,1

	VISOKO	100.394,28	104.586,93	104,2	107.022,60	102,3
	ZAVIDOVIĆI	55.471,79	60.569,98	109,2	62.706,24	103,5
	ZENICA	249.545,35	243.212,61	97,5	250.227,20	102,9
	ŽEPČE	9.160,94	9.769,78	106,6	9.763,62	99,9
UKUPNO:		725.945,54	735.485,48	101,31	758.631,08	103,14

Izvor: "Elektroprivreda BiH" d.d. „Elektrodistribucija Zenica“ Zenica, TE „Kakanj“ I TE “Natron Hayat”

Napomena 1: U stavci „industrija“ sadržana je potrošnja svih kategorija osim kategorije „domaćinstva“.

Napomena 2: Općina Usora pripada Elektroprivredi HZ HB

Dijagram 1: Potrošnja ele. energije u ZDK

Dijagram 2: Potrošnja ele. energije u ZDK

Tabela 17. Realizirana i planirana potrošnja u 2015. godini i planirana potrošnja u 2016. godini

	PLAN 2015.godina [MWh]	REALIZACIJA 2015. godina [MWh]	<u>Real. '15</u> <u>Plan '15.</u> [%]	PLAN 2016.godina [MWh]	<u>Plan'16.</u> <u>Real. '15.</u> [%]
INDUSTRIJA	349.308,81	357.304,94	102,3	369.634,48	103,5
DOMAĆINSTVA	376.636,70	378.180,53	100,4	388.994,59	102,9
UKUPNO:	725.945,54	735.485,48	101,31	758.631,08	103,1

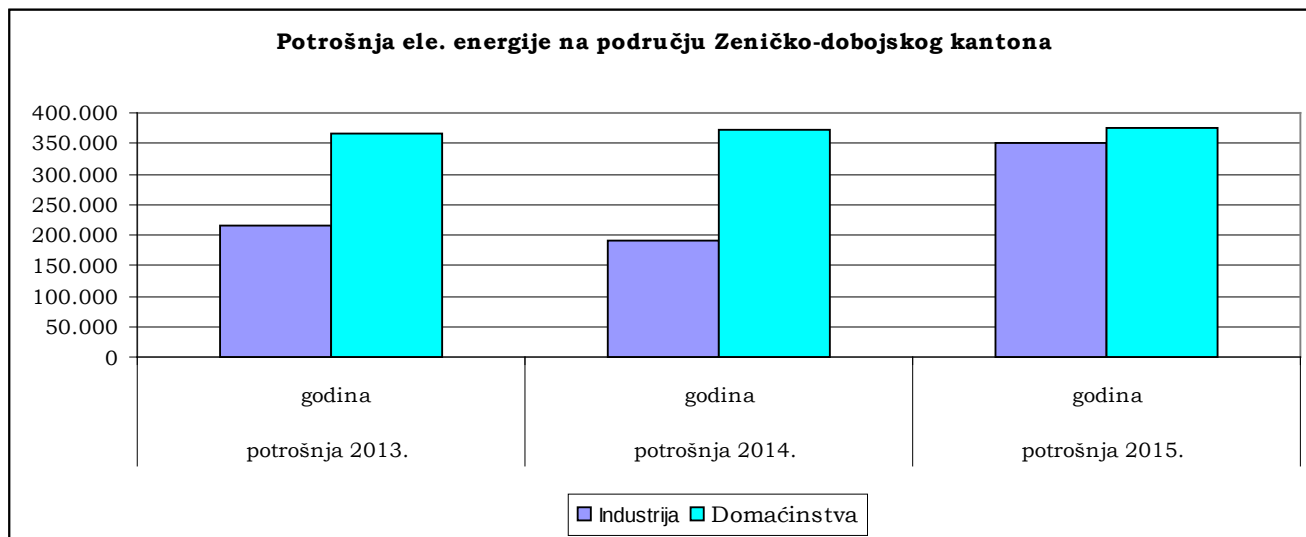
Izvor: "Elektroprivreda BiH" d.d. „Elektrodistribucija Zenica“ Zenica, TE „Kakanj“ I TE „Natron Hayat”

Napomena 1: U stavci „industrija“ sadržana je potrošnja svih kategorija osim kategorije „domaćinstva“.

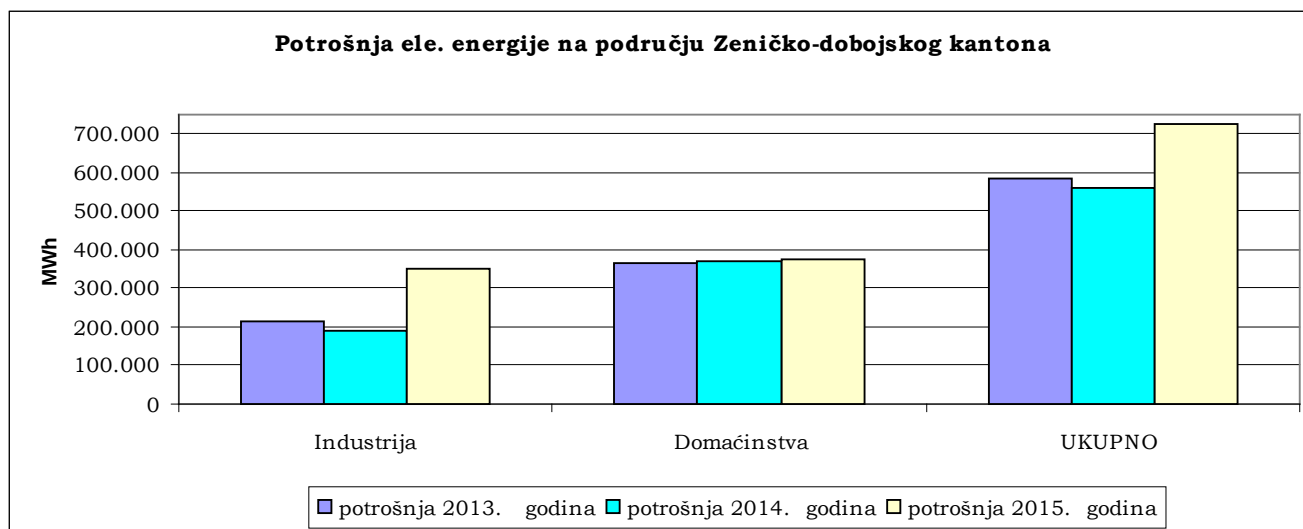
Tabela:18. Upoređivanje potrošnje električne energije [MWh]

Sektor	Potrošnja 2013. godina	Potrošnja 2014. godina	Potrošnja 2015. godina	<u>Potrošnja 2015.god.</u> <u>Potrošnja 2014.god. [%]</u>
INDUSTRIJA	216.127	189.415	349.308,81	184,41
DOMAĆINSTVA	366.434	370.850	376.636,70	101,56
UKUPNO	582.561	560.265	725.945,51	129,57

Dijagram3. Potrošnja ele. energije shodno vrsti potrošača

Dijagram 4. Potrošnja električne energije shodno godinama

3.1.4. Uslovi i mjere za realizaciju planiranog

Obzirom na provedene aktivnosti na izgradnji, sanaciji i održavanju objekata prijenosne i distributivne mreže i ostvaren visok stepen pogonske spremnosti elektrana i dalekovoda, prema Bilansu energetske potrebe Federacije Bosne i Hercegovine za 2016. godinu, nastavlja se modernizacija u daljem osposobljavanju sistema upravljanja, kao i sistema veza.

Sljedeće aktivnosti su usmjerene ka smanjenju tehničkih gubitaka vlastite potrošnje, ali i sprječavanju neovlaštene potrošnje.

U proizvodnji električne energije u Federaciji Bosne i Hercegovine elektro-privredni subjekti bi trebali koordinirano nastupati na međunarodnom tržištu električne energije i ostvarivanja povoljnijih cijena i sklapanja najpovoljnijih aranžmana kako bi se izbjegli negativni efekti po Federaciju BiH, a to bi značilo pozitivan trend i u Zeničko-dobojskom kantonu.

Posebno je izražena potreba pružanja stručne pomoći na izradi programa, odnosno, elaborata o upravljanju energijom i vršnom snagom u proizvodnom procesu.

Bosna i Hercegovina je ratificirala Ugovor o uspostavi energetske zajednice Jugoistočne Evrope 2006. godine. Svaka ugovorna strana se obavezuje da će izraditi plan implementacije Direktive 2001/77/EC Evropskog parlamenta i Vijeća o promociji električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora. Cilj ove Direktive je porast proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora na unutrašnjem tržištu.

3.2. UGALJ

3.2.1. Pokazatelji za 2015. godinu i plan za 2016. godinu

Zakon o rudarstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj:26/10) i Zakon o geološkim istraživanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br.09/10) jednoobrazno uređuju ovu oblast na cijeloj teritoriji Federacija BiH. Do tada se radilo po uredbama sa zakonskom snagom što su objavljene i stupile na snagu 1993. godine.

Rješenja iz oba zakona obezbjedila su preduslove za donošenje Kantonalnih zakona i više od 95 podzakonskih akata kojim će se zamijeniti prevaziđeni pravilnici koji su još u primjeni, a velika većina njih datira još od 1954. godine.

Novi podzakonski akti/pravilnici pripremaju se u skladu sa direktivama Evropske unije, što će, posebno za rudnike s podzemnom eksploatacijom, imati veliki značaj u povećanju stepena kolektivnih mjera zaštite na radu.

Zakon o geološkim istraživanjima Zeničko-dobojskog kantona objavljen je u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona“, broj:8/12 od 05.06.2012. godine, a Zakon o rudarstvu Zeničko-dobojskog kantona u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona“, broj:10/12 od 09.07.2012. godine.

U toku 2009. godine Vlada Federacije je donijela Odluku o prijenosu udjela Federacije Bosne i Hercegovine u rudnicima uglja u Federaciji BiH na JP „Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo u cjelokupnom iznosu, pa je tako sada svaki rudnik uglja na području Kantona Zavisno društvo u okviru JP „Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo, sa svim pravima i obavezama navedenog statusa.

U Tabelama 19. i 20., te Dijagramima 5., 6., i 7., dat je pregled planiranih/ostvarenih količina uglja po rudnicima u Kantonu u 2015. godini i plan proizvodnje za 2016. godinu.

Tabela:19. Pregled planiranih i ostvarenih količina uglja

RUDNIK MRKOG UGLJA	2015. godina				2016. godina		Plan'16. Real.'15 [%]
	Planirana proizvodnja [t]	Realizovana proizvodnja [t]	Real.'15 Plan'15. [%]	Ostvarena Isporuka TE [t]	Planirana proizvodnja [t]	Plan isporuke TE [t]	
KAKANJ	1.165.000	1.008.054,00	86,53	1.000.400,0	1.220.000	1.210.000	121,03
ZENICA	328.296	266.263,98	81,10	75.261,4	480.396	239.000	180,42
BREZA	550.000	473.126	86,02	455.250,0	550.000	480.000	116,24
UKUPNO	2.043.296	1.747.443,98	85,52	1.530.911,4	2.250.396	1.929.000	128,78

Izvor: Rudnici mrkog uglja na području Kantona

Napomena: Proizvodnja uglja je izražena u toni rovnog uglja, a isporučene količine termoelektranama su izražene u tonama komercijalnog uglja.

3.2.2. Realizacija planiranog u 2015. godini

U ukupnom energetsom potencijalu naše zemlje ugalj zauzima veoma značajan udio, u Federaciji Bosne i Hercegovine proizvodnja uglja je osnova za proizvodnju električne energije.

Eksploatacione rezerve lignita i mrkog uglja u Federaciji BiH iznose oko 1,37 milijardi tona što je nezamjenljiv energetska potencijal. Dio godišnje proizvodnje, u iznosu 82%, prodaje se JP "Elektroprivreda BiH" d.d. za potrebe termoelektrana u Tuzli i Kaknju.

Preostale količine godišnje iskopanog uglja se prodaju industriji i ostalim potrošačima u iznosu 16%, a u susjedne države izvozi se oko 2%.

Planirana proizvodnja uglja na području Kantona u 2016. godini iznosi 2.250.396 tona. Realizovana proizvodnja u 2015. godini je iznosila 1.747.443,98 tona rovnog uglja, što znači da je planom za 2016. godinu planirano povećanje proizvodnje u iznosu 502.952,02 tona rovnog uglja.

Dijagram 5. Proizvodnja uglja na području Zeničko-dobojskog kantona

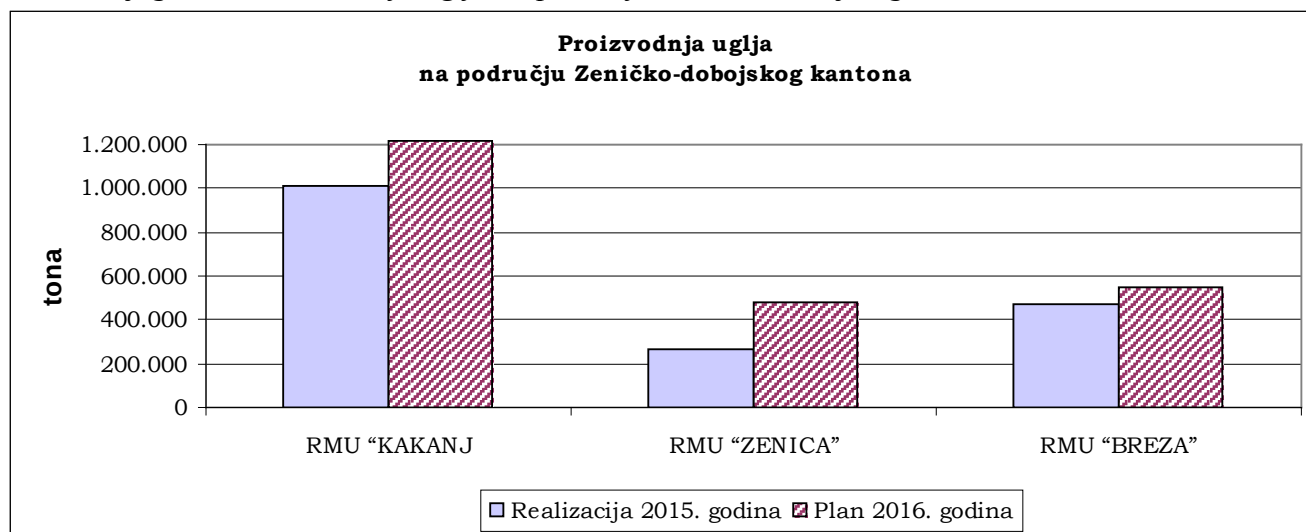
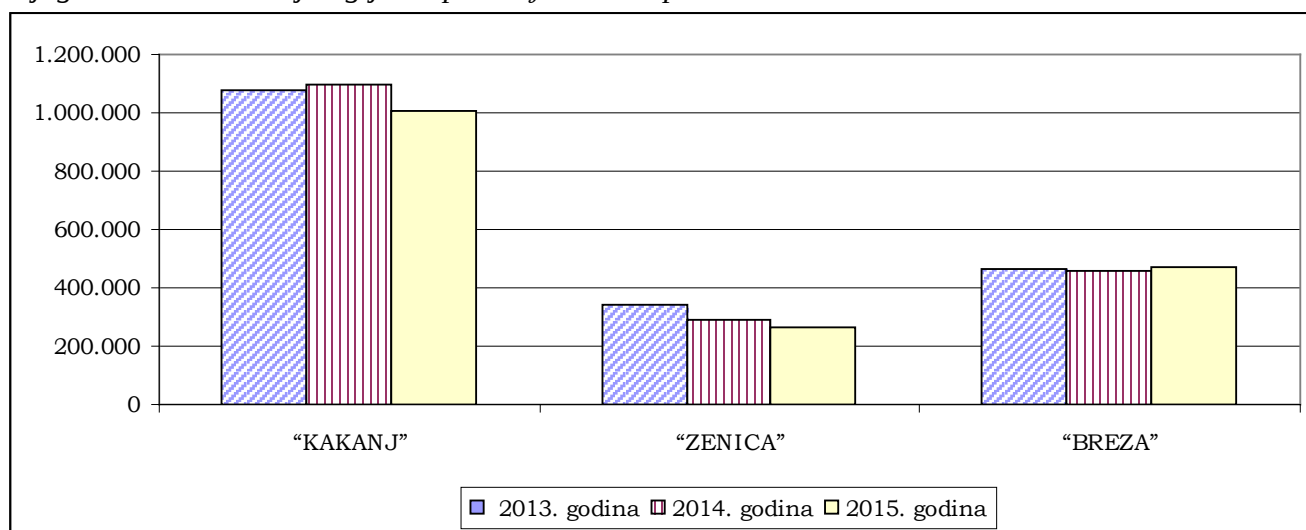

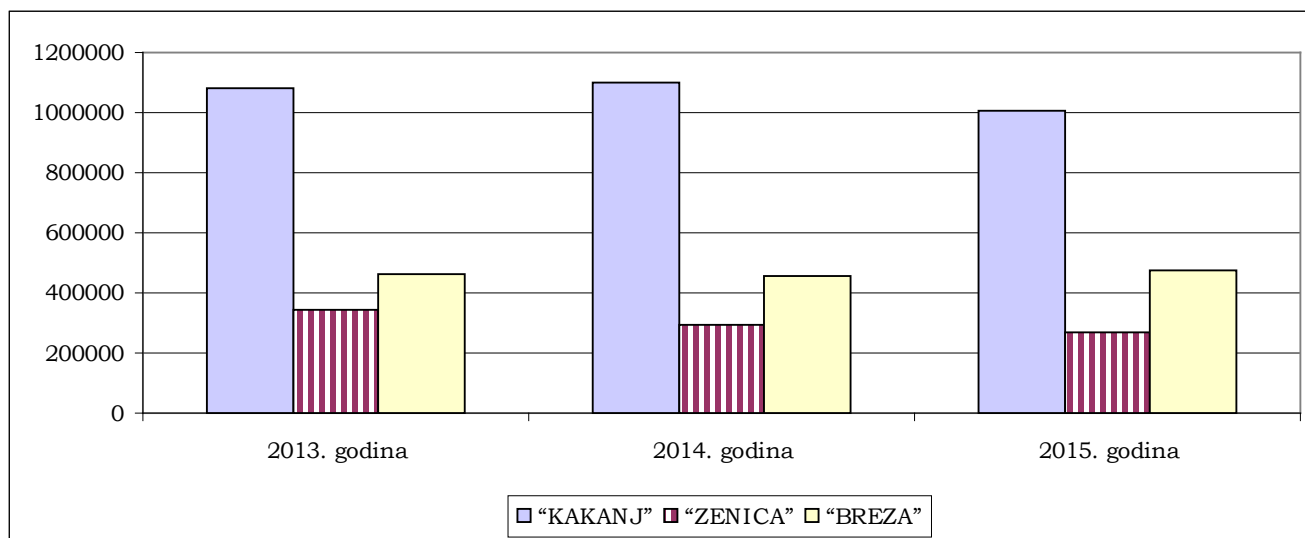
Tabela 20. Upoređivanje proizvodnje uglja [t]

Rudnik mrkog uglja	Proizvodnja 2013. godina	Proizvodnja 2014. godina	Proizvodnja 2015. godina
"KAKANJ"	1.079.666,0	1.099.731,00	1.008.054,00
"ZENICA"	342.442,0	292.026,18	266.263,98
"BREZA"	462.115,0	455.520,00	473.126,00
UKUPNO	1.884.223,0	1.847.277,18	1.747.443,98

Dijagram 6. Proizvodnja uglja na području ZDK-a po rudnicima

Dijagram 7. Proizvodnja uglja na području ZDK-a po godinama

Zakon o konsolidaciji rudnika uglja u Federaciji Bosne i Hercegovine prema obračunatim a neuplaćenim javnim prihodima u periodu od 2009. do 2015. godine objavljen je u „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine“, broj:81/08 od 22.12.2008.godine. Shodno Zakonu, finansijska konsolidacija obuhvata dug rudnika uglja u Federaciji po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti i poreza na plaću na dan 31.12.2007. godine. Ovi podaci prikazani su u Tabelama 21. do 24.

Tabela 21. Pregled stanja obaveza na dan 31.12.2007. godine

Rudnik mrkog uglja	Obaveze za PIO [KM]	Obaveze za zdravstvo [KM]	Obaveze za nezaposlene [KM]	Porez na plaću [KM]	Ukupno [KM]
„KAKANJ“d.o.o.	5.828.476	7.234.712	3.221.114	3.453.304	19.737.606
„ZENICA“d.o.o.	19.393.533	11.420.838	2.685.739	5.557.909	39.058.019
„BREZA“d.o.o.	13.239.092	7.972.723	1.422.621	1.849.179	24.483.615
UKUPNO	38.461.101	26.628.273	7.329.474	10.860.392	83.279.240

Finansijska sredstva za namjene konsolidacije obaveza za zdravstvo i obaveza za nezaposlene obezbjeđuje Kanton u periodu od 2009. do 2015. godine i za sva tri rudnika mrkog uglja na području Zeničko-dobojskog kantona na dan 31.12.2007. godine iznose 33.957.747 konvertibilnih maraka.

Članom 3. stav 3. Zakona navedeno je da će se način regulisanja obaveza za zdravstvo i obaveza za nezaposlene utvrditi odgovarajućim propisima kantona, odnosno da finansijska sredstva za namjene konsolidacije obaveza za zdravstveno osiguranje i obaveza za nezaposlene obezbjeđuje kanton na čijem području su locirani rudnici.

Tabela 22. Pregled stanja obaveza rudnika Kantona na dan 31.12.2008. godine (u KM)

Rudnici uglja Federacije BiH	Obaveze za PIO	Obaveze za zdravstvo	Obaveze za nezaposlene	Porez na plaću	UKUPNO	UKUPNO OBAVEZE KANTONA
RMU "Kakanj" d.o.o. Kakanj	13.409.197,2	11.735.408	3.882.986	2.985.657,78	32.013.248,98	15.618.394
RMU	22.572.590,3	14.280.897	3.076.909	6.274.955,75	46.205.352,05	17.357.806

"Zenica" d.o.o. Zenica						
RMU "Breza" d.o.o. Breza	16.822.544,3	10.499.614	1.807.877	2.323.052,72	31.453.088,10	12.307.491
UKUPNO	52.804.331,8	36.515.919	8.767.772	11.583.666,25	109.671.689,13	45.283.691

U toku 2009. godine počela je realizacija Zakona o konsolidaciji rudnika uglja u Federaciji i shodno Rješenju o raspodjeli sredstava Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije, tekući grantovi, izvršena je uplata sredstava u cjelokupnom planiranom iznosu za 2009. godinu, i to:

Tabela: 23. Uplaćena finansijska sredstva FBiH u 2009. godini

Rudnik mrkog uglja	Penzijsko-invalidsko osiguranje [KM]	Porez na plaću [KM]	UKUPNO
„Kakanj“ d.o.o.Kakanj	1.372.176,00	666.952,00	2.039.128,00
„Zenica“ d.o.o. Zenica	4.116.528,00	1.026.080,00	5.142.608,00
„Breza“ d.o.o Breza	2.744.352,00	359.128,00	3.103.480,00
UKUPNO	8.233.056,00	2.052.160,00	10.285.216,00

U toku 2010. godine uplaćeni su isti iznosi kao i u 2009. godini. To znači da je do kraja 2010. godine od strane Federalnog Ministarstva za energetiku, industriju i rudarstvo uplaćeno ukupno sredstava.

Tabela: 24. Uplaćena sredstva FMERI-a do kraja 2010. godine

Rudnik mrkog uglja	Penzijsko-invalidsko osiguranje [KM]	Porez na plaću [KM]	UKUPNO
„Kakanj“ d.o.o. Kakanj	2.744.352,00	1.333.904,00	4.078.256,00
„Zenica“ d.o.o. Zenica	8.233.056,00	2.052.160,00	10.285.216,00
„Breza“ d.o.o. Breza	5.488.704,00	718.256,00	6.206.960,00
UKUPNO	16.466.112,00	4.104.320,00	20.570.432,00

Federalno Ministarstvo finansija nastavilo je i u 2011. godini sa isplatama shodno Zakonu o konsolidaciji rudnika i u sljedećim tabelama prikazana je isplata u toku 2011. godine.

U Tabeli 25. prikazan je godišnji plan uplate sredstava za 2013. godinu na ime penzijsko-invalidskog osiguranja. stanje sa posljednjom uplatom 13.01.2015. godine.

U Tabeli 26. prikazana je godišnji plan uplate sredstava za 2014. godinu na ime poreza na plaće. stanje sa posljednjom uplatom 07.01.2015. godine.

U Tabeli 27. prikazano je stanje realizacije Zakona o finansijskoj konsolidaciji rudnika uglja u Federaciji BiH, ažurno stanje sa posljednjom uplatom 13.01.2015. godine.

Ministarstvo energije, rudarstva i industrije Federacije BiH obavjestilo nas je aktom, broj:02-02-20615/15 od 20.11.2015. godine, da je poslednjom uplatom dana 11.09.2015. godine, u potpunosti realizovalo propisanu obavezu, tačnije da je rudnicima izmiren dug za penzijsko osiguranje i porez na plaću u cjelokupnom iznosu.

U proteklom periodu kantoni nisu realizirali svoje obaveze vezane za konsolidaciju rudnika.

Na prijedlog Ministarstva za privredu Vlada Kantona je razmatrala i usvojila Informacije o načinu provođenja Zakona o konsolidaciji rudnika uglja u Federaciji Bosne i Hercegovine prema obračunatim a neuplaćenim javnim prihodima u periodu od 2009. do 2015. godine. Nadležni zavodi su u bilateralnim odnosima sa rudnicima nastojali realizirati pomenute obaveze.

Tuzlanski kanton je donio propis kojim je samo prolongirao obaveze rudnika sa područja tog kantona.

3.2.3. Plan potreba u 2016. godini

Pored primarne obaveze - zadovoljenje potreba tržišta za ovim energentom, za 2015. godinu, kontinuirano se čine naponi u cilju kvalitetnijeg rada rudnika.

Bilansom planirane raspoložive količine uglja za 2016. godinu rudnici obezbjeđuju stabilno snabdjevanje ugljem svih planiranih potrošača u ovoj godini na području Zeničko-dobojskog kantona.

Tabela 25. Financijska konsolidacija rudnika - uplate

Vrijednosti iskaze u KM

Redni br.	ZAKON O FINANSIJSKOJ KONSOLIDACIJI RUDNIKA UGLJA U F BiH GODIŠNJI PLAN UPLATE SREDSTAVA ZA 2014.GODINU								
	NAZIV RUDNIKA	Plan uplate za 2014.	UPLATE RUDNICIMA ZA PIO/MIO OD STRANE FMF						Realizacija uplata
		PIO/MIO	I uplata	II uplata	III uplata	IV uplata	V uplata	VI uplata	Ukupno uplaćeno
		Datum uplate	3.7.2014.	28.7.2014	7.1.2015.	13.1.2015.			
1.	RMU"KAKANJ"d.o.o	2.246.712,00	1.123.356,00	187.226,00	936.130,00				2.246.712,00
2.	RMU"ZENICA"d.o.o.	1.900.708,00	950.353,98	158.392,33	791.961,69				1.900.708,00
3.	RMU"BREZA"d.o.o.	1.749.587,00	874.793,52	145.798,92	437.396,76	291.597,80			1.749.587,00
	UKUPNO	5.897.007,00	2.948.503,50	491.418,25	2.165.488,45	291.597,80			5.897.007,00

Izvor:FMERI-Sektor rudarstva

Tabela: 26. Financijska konsolidacija rudnika - uplate

Vrijednosti iskazane u KM

Redni br.	ZAKON O FINANSIJSKOJ KONSOLIDACIJI RUDNIKA UGLJA U F BiH GODIŠNJI PLAN UPLATE SREDSTAVA ZA 2014.GODINU								
	NAZIV RUDNIKA	Plan uplate za 2014.	Uplate rudnicima za Porez na plaću od strane FMF						Realizacija uplata
		Porez na plaću	I uplata	II uplata	III uplata	IV uplata	V uplata	VI uplata	ukupno uplaćeno
		Datum uplate	3.7.2014.	28.7.2014	7.1.2015.				
1.	RMU"KAKANJ"d.o.o	310.244,00	0,00	0,00	0,00				0,00
2.	RMU"ZENICA"d.o.o.	532.505,50	266.252,76	44.375,46	221.877,28				532.505,50
3.	RMU"BREZA"d.o.o	239.529,00	119.764,50	19.960,75	99.803,75				239.529,00
	UKUPNO	1.082.278,50	386.017,26	64.336,21	321.681,03				772.034,50

Izvor:FMERI-Sektor rudarstva

Tabela:27. Financijska konsolidacija rudnika – uplate (Vrijednosti iskazane u KM)

Redni br.	ZAKON O FINANSIJSKOJ KONSOLIDACIJI RUDNIKA UGLJA U F BiH -REALIZACIJA ZAKONA AŽURNO STANJE SA POSLJEDNJOM UPLATOM 13.1.2015. godine-									
	NAZIV RUDNIKA	Ukupna uplaćena sredstva (9., 10., 11. 12. i 13.)			Uplata sredstava za 2014. godinu			UKUPNA UPLATA (09. ,10., 11. 12. i 13. i 14)		
		PIO/MIO	Porez na plaću	UKUPNO	PIO/MIO	Porez na plaću	UKUPNO	PIO/MIO	Porez na plaću	UKUPNO
1.	RMU"KAKANJ" d.o.o	9.081.328,60	2.134.168,30	11.215.497,00	2.246.712,00	0,0	2.246.712,00	11.328.040,6	2.134.168,3	13.462.209,00
2.	RMU"ZENICA" d.o.o.	18.911.233,00	5.254.889,00	24.166.122,00	1.900.708,00	532.505,50	2.433.213,50	20.811.941,0	5.787.394,5	26.599.335,50
3.	RMU"BREZA" d.o.o.	13.452.293,00	1.864.212,00	15.316.505,00	1.749.587,00	239.529,00	1.989.116,00	15.201.880,0	2.103.741,0	17.305.621,00
	UKUPNO	41.444.854,60	9.254.269,3	50.698.124,0	5.897.007,0	862.034,5	6.687.041,5	47.341.861,6	10.025.303,8	57.367.166,50

Izvor:FMERI-Sektor rudarstva

3.3. EKSPLOATACIJA MINERALNIH RESURSA NA KAMENOLOMIMA

3.3.1. Pokazatelji za 2015. godinu

Podaci u Tabeli 28. predstavljaju godišnje količine eksploatisanih mineralnih resursa na dan opservacije koncesionara od strane Komisije Ministarstva za privredu.

Tabela 28.: Stanje ugovorenih obaveza po osnovu koncesionih naknada za eksploatisane količine mineralnih resursa prema zapisnicima za 2015. godinu

Red. Br.	KONCESIONAR I SJEDIŠTE DATUM UGOVORA	KONC. NAKNADE I KOLIČ. MIN. RES. PO ZAPISNICIMA ZA 2015. GODINU			GODIŠNJA UGOVO R. MINIM. OBAVEZA /KM/	DUG PO ZAPISN. ZA 2014. GODINU /KM/
		TRENUT. STANJE OBAVEZA /KM/	KOLIČINE MIN. RESURSA	UPLAĆ. DO DATUMA ZAPISNIKA /KM/		
1.	TRGOŠPED Kakanj 1.10.2003.	0,00	87.922,50 m ³ r. m.	69.658,40	33.000,00	34.489,40
2.	LIBOS Žepče 11.12.2009.	68.000,00	0,00	0,00	17.000,00	51.00,00
3.	SANEX Breza 23.4.2007.	10.000,00	15.834,79 m ³ r. m.	0,00	10.000,00	0,00
4.	CESTING Žepče 19.10.2009.	88.000,00	0,00	0,00	16.000,00	72.000,00
5.	AMINA TRADE Olovo 15.3.2004.	60.334,50	3.270,00 m ³ r. m.	0,00	11.000,00	49.334,50
6.	DIM KAMENOLOM Žepče 16.9.2008.	75.466,60	40.420,00 m ³ č. m.	0,00	17.222,00	42.322,20
7.	JAŠAREVIĆ KOP Tešanj 15.9.2006.	64.929,80	0,00	0,00	3.500,00	61.429,80
8.	RKB Breza 1.10.2003.	253.266,28	73.195,87 m ³ r. m.	0,00	20.000,00	223.987,94
9.	BBM VAREŠ Vareš 17.5.2002.	Preplata 2.766,58	305,27 m ³ r.m.spilit 3.224,60 m ³ r.m.kreč.	97.875,00	43.500,00	141.412,64
10.	E&P Zavidovići 26.4.2006.	37.500,00	20.017,50 m ³ r. m.	37.500,00	37.500,00	37.500,00

Red. Br.	KONCESIONAR I SJEDIŠTE DATUM UGOVORA	KONC. NAKNADE I KOLIČ. MIN. RES. PO ZAPISNICIMA ZA 2015. GODINU			GODIŠNJA UGOVO R. MINIM. OBAVEZA /KM/	DUG PO ZAPISN. ZA 2014. GODINU /KM/
		TRENUT. STANJE OBAVEZA /KM/	KOLIČINE MIN. RESURSA	UPLAĆ. DO DATUMA ZAPISNIKA /KM/		
11.	MGV GRADNJA Zavidovići 22.5.2001.	43.693,37	137.419,10 m ³ r. m.	109.356,71	28.000,00	56.856,71
12.	IGM Visoko 30.10.2001.	Preplata 2.313,76	42.467,60 m ³ č. m.	18.624,45	-	Preplata 667,35
13.	TVORNICA CEMENTA Kakanj 12.9.2009.	0,00	452.645,00 t	362.116,00	-	0,00
14.	BREZA DOM Breza 25.4.2005.	18.020,25	0,00	162.760,60	22.500,00	158.280,75
15.	ŽGP Zenica 28.8.2013.	24.703,60	105.880,00 m ³ č. m.	82.727,65	38.800,00	4.727,65
16.	ALMY TRANSPORT Zenica 25.3.2011.	5.040,00	0,00	5.040,00	5.040,00	5.040,00
	UKUPNO	748.954,40		945.558,81		938.381,59

Određen broj privrednih subjekta sa potpisanim koncesionim ugovorom nije u 2015. godini vršilo eksploataciju. Ovo je vrlo zabrinjavajuća činjenica koja može biti posljedica više faktora, a neki su:

- Došlo je do razlike u kvalitetu eksploatisanog mineralnog resursa, tako da se mnogo više upotrebljavao i eksploatisao kvalitetniji kamen u odnosu na lošije kvalitetne stijene;
- Udaljenost kamenoloma u kojem se vrši eksploatacija od većih privrednih centara (Sarajevo, Zenica, Visoko, Kakanj), te opterećenje cijene koštanja čvrstog mineralnog resursa cijenom transporta. Na ovaj način ovaj resurs nije konkurentan cijenom u odnosu na bliže kamenolome kod kojih je cijena transporta niža. Ovo se posebno odnosi na „BBM-Vareš“ d.o.o. Vareš, „Amina Trade“ d.o.o. Sarajevo, čiji se kamenolomi nalaze daleko od mjesta gdje se vrše poslovi niskogradnje i visokogradnje, te od trase koridora V-c;
- Vjerovatne unutarnje slabosti. Ovo se posebno odnosi na „Jašarević Kop“ d.o.o. Tešanj, „Libos“ d.o.o. Žepče, „Cesting“ d.o.o. Žepče i „Breza-Dom“ d.o.o. Sarajevo.

Aktom, broj: 04-18-148-3-1/15 od 10.17.2015. godine Ministarstvo za privredu je obavjestilo Kantonalno pravobranilaštvo o trenutnim dugovanjima koncesionara, a protiv nekih su ranije pokrenute tužbe.

3.4. NAFTNI DERIVATI

3.4.1. Pokazatelji za 2016. godinu na području Federacije BiH

Bilans potreba Federacije Bosne i Hercegovine za naftnim derivatima u 2016. godini planiran je na osnovu analize realizacije energetske bilansa prethodnih godina, te analitičkog razmatranja podataka dostavljenih od strane prometa naftnim derivatima, a sa sjedištem u Federaciji BiH.

Podaci se odnose na uvezene, odnosno, potrošene količine naftnih derivata za prvih jedanaest mjeseci prethodne godine, sa procjenom za posljednji mjesec, i procjene potreba za 2016. godinu, što podrazumjeva plan nabavke i ostvarenja dobavljača naftnih derivata.

Prema podacima kojima raspolaže Federalno Ministarstvo energije, rudarstva i industrije, na području Federacije BiH ima registrovanih 78 uvoznika nafte i naftnih derivata, a u toku 2014. godine uvezilo ih je samo 9. Na području Zeničko-dobojskog kantona najveći uvoznik i distributer nafte i naftnih derivata je "Hifa-oil"d.o.o. Tešanj.

Podatak godišnjeg izvršenja realizacija uvoza u 2015. godini na području Federacije od 683.518,00 [t], istovremeno ukazuje da je posvećena veća pažnja kontroli uvoza naftnih derivata na graničnim prijelazima Federacije Bosne i Hercegovine.

Pored zabilježenih pozitivnih pomaka u podizanju kvaliteta naftnih derivata ipak su neophodne stalne kontrole da bi se održao rastući trend.

Potrebe Federacije BiH za naftnim derivatima u 2015. godini su bile u okviru 920.000,00 tona. Od ovog iznosa, količine koje su se uvezle iznose 680.000,0 tona, a razlika u iznosu od 240.000,00 tona je nabavljena međuentitetskom razmjenom, odnosno, nabavkom iz rafinerije Bosanski Brod.

Tačne podatke potreba Federacije BiH (Kantona) za naftnim derivatima u 2016. godini nismo uspjeli dobiti, i pored svih nastojanja.

U Tabeli 29. dat je pregled potrošnje derivata nafte u Federaciji BiH u 2015. godini.

Prethodnih godina naftni derivati proizvedeni u Rafineriji Brod nisu zadovoljavali uslove propisane standardima o kvalitetu naftnih derivata, te je njihova upotreba bila znatno ograničena. Međutim, pored pozitivnih pomaka koji su zabilježeni u poboljšanju kvaliteta naftnih derivata i dalje je potrebno, čestim kontrolama, održati ovaj, rastući, trend nabavke naftnih derivata porijeklom iz Rafinerije Brod.

Planirani odnos n/d (naftnih derivata) iz uvoza i n/d iz Rafinerije nafte Bosanski brod prati trend iz 2015. godine. Donošenjem Zakona o naftnim derivatima u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 52/14) ostvarene su pretpostavke za obavezivanje prometa n/d na detaljnije izvještavanje o prometovanju n/d da bi se, između ostalog, došlo i do tačnih podataka o ukupno nabavljenim količinama derivata proizvedenih u Rafineriji Bosanski Brod, a koje su konzumirane na području Federacije BiH.

Aktivnosti na uspostavi sistemskog rješavanja unutrašnjih rezervi n/d, tj. dodjeljivanjem statusa „operatora rezervi naftnih derivata „ u Federaciji BiH privrednom društvu „Operator-Terminali Federacije BiH“ d.d. Sarajevo otpočele su donošenjem Zakona o naftnim derivatima („Službene novine Federacije BiH“, broj 52/14) koji je na snazi od 10. 07.2014. godine, kao i uvođenjem takse po litri goriva, kako bi se osiguralo finansiranje, ove, ali i Ugovorom o energetske zajednici JIE, preuzete međunarodne obaveze. Takođe, predstoje aktivnosti na rekonstrukciji i sanaciji terminalnih prostora. Instrumentom propisivanja obaveznih rezervi naftnih derivata utvrditi će se lista najvećih uvoznika po podacima iz prethodne godine koji se obavezuju da u svojim ili zakupljenim rezervoarima na teritoriji Federacije BiH drže minimalne rezerve naftnih derivata u količini od 10% od ukupne količine koju su uvezli prethodne godine. Pod pojmom „veliki kupac“, u našim okolnostima, smatraju se uvoznici koji su u 2009. godini uvezli najmanje 10.000 tona naftnih derivata.

Tabela 29. Potrošnja derivata nafte u Federaciji BiH u 2015. godini

DERIVATI NAFTE (tona-t)	PLAN 2015. GODINE	REALIZACIJA 2014. GODINE	PLAN 2015. — REAL. 2014. [%]
A.PROIZVODNJA	0	0	
B. UVOZ I MEĐUENTITETSKA TRGOVINA	920.000	927.058	0,99
B.1. UVOZ-IZVOZ	680.000	683.518	0,99
Gorivo za Otto-motore i mlazne motore	117.000	117.943	0,99
Gorivo za Diesel motore	485.000	488.246	0,99
LUEL	25.000	24.544	1,02
Ostala loživa ulja	14.000	13.907	1,01
Teški derivati	9.000	9.100	0,99
Specijalni proizvodi	30.000	29.778	1,01
B.2. MEĐUENTITETSKA TRGOVINA	240.000	243.540	0,99
Nabavka iz Rafinerije Bosanski Brod	240.000	243.540	
C.POTROŠNJA	920.000	904.924	1,02
<i>Direktni potrošači</i>	92.000	90.492	1,02
Rudnici uglja i ostali ind. objekti	88.560	86.607	1,02
Termoelektrane	3.440	3.885	0,89
DISTRIBUCIJA	828.000	814.432	1,02
(A+B)-C. RAZLIKE	0	22.134	

Izvor: Federalno Ministarstvo energije rudarstva i industrije (FMERI)

3.5. PRIRODNI GAS

3.5.1. Pokazatelji za 2015. godinu i plan za 2016. godinu

Prirodni gas se uvozi iz Ruske Federacije, a uvezene količine se očitavaju u Mjerno-regulacionoj stanici Karakaj (Zvornik). Potrošače Federacije Bosne i Hercegovine snabdjeva "BH – Gas"d.o.o. Sarajevo, a ulazne količine i kontrola kvaliteta se očitavaju u Mjerno-regulacionoj stanici Starić u Kladnju.

U Tabeli 30. i narednim tabelama i dijagramima trebao je biti pregled planiranih/uvezenih i potrošenih količina prirodnog gasa po potrošačima u Kantonu u 2015. godini i plan potreba za 2016. godinu.

Međutim, i pored svih nastojanja, nismo dobili podatke o planiranim utrošcima prirodnog gasa za ovu godinu.

Tabela 30. Prirodni gas

Prirodni gas	2015. godina			2016. godina	
	Plan [1000 Sm ³]	Realizacija [1000 Sm ³]	Real. ´15. Plan ´15. [%]	Plan [1000 Sm ³]	Plan ´16. Real.´15. [%]
Ukupno	59.462				

Izvor:Federalno Ministarstvo za energiju, rudarstvo i industriju (FMERI)

Napomena: mjerna jedinica [Sm³] - standardni metar kubni označava zapreminu od jednog metra kubnog pri temperaturi od 15 °C i pritisku od 1.013,25 [mbar] .

Upoređivanjem realizacije uvoza gasa u dosadašnjem periodu vidi se da je planirana potrošnja prirodnog gasa u poslednjih nekoliko godina iskazana u jednakoj mjeri u odnosu na prethodnu godinu.

3.5.2.Realizacija planiranog

Ukupno količine potrošenog prirodnog gasa u Federaciji BiH, u 2014. godini, iznose 156.963 [1000 Sm³]. Od toga, u Zeničko-dobojskom kantonu, ostvarena je potrošnja prirodnog gasa u ukupnoj količini 45.234 [1000 Sm³].

Bitno je napomenuti da u Bosni i Hercegovini, a time ni na području Zeničko-dobojskog kantona, nema proizvodnje prirodnog gasa i sva snabdjevanja zasnovana su na uvozu, i to od jednog snabdjevača /GAZ –Export iz Ruske Federacije/.

3.5.3. Plan potreba

Na osnovu iskazanih potreba potrošača, u Kantonu je bilo potrebno u 2015. godini obezbijediti cca 49.135 [1000 Sm³] prirodnog gasa. U Tabeli 31. dat je plan potreba potrošača prirodnog gasa za 2015. godinu

Tabela 31. Plan potreba potrošača prirodnog gasa za 2015. godinu

Direktni potrošač	Plan 2015. godina [1000 Sm ³]	Realizacija 2014. godina [1000 Sm ³]	Plan`15. Realizacija`14. [%]
“Arcelor Mittal”d.d Zenica	42.000	39.248	107,01
Tvornica cementa “Kakanj” d.d. Kakanj	695	461	150,75
“CIMOS” d.d. Zenica	280	101	277,22
“IGM”d.o.o. Visoko	360	168	214,28
“ŽGP ZENICA”d.d. Zenica	400	41	975,60
Ukupno potrošači	43.735	39.978	109,39

Distributer "Visokogas" d.d. Visoko	5.400	5.256	102,739
UKUPNO	49.135	45.275	108,52

Izvor: Federalno Ministarstvo za energiju, rudarstvo i industriju (FMERI)

Plan uvoza za 2016. godinu urađen je na osnovu iskazanih potreba potrošača i distributera. Najveći distributer gasa, "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo, planirao je povećanje potrošnje (uvoza) za 17%.

Svi direktni potrošači na području Zeničko-dobojskog kantona su planirali potrošnju (uvoz) gasa u 2015. godini, na nivou potrošnje u 2014. godini. Tako je distributer „Visokogas“ d.o.o. Visoko planirao povećanje potrošnje u 2015. godini u odnosu na realizaciju u 2014. godini za 3%, a „Arcelor Mittal“ d.o.o. Zenica je planirao veću potrošnju u 2015. godini u odnosu na prethodnu godinu u iznosu 7%.

Tabela 32: Poređenje potrošnje prirodnog gasa po godinama /izražene u [1000 Sm³]/

	Potrošnja (realizovano) 2013. godina	Potrošnja (realizovano) 2014. godina	Potrošnja (realizovano) 2015. godina
Prirodni gas	49.350	45.275	

Tabela 33: Poređenje planiranih i realizovanih količina prirodnog gasa po godinama /izražene u [1000 Sm³]/

	2013. godina		2014. godina		2015. godina	
	Planirano	Realizovano	Planirano	Realizovano	Planirano	Realizovano
Prirodni gas	60.998	49.350	59.462	45.275	43.735	

Osnovne pretpostavke za realizaciju planiranog su, prvenstveno uspješni završetak pregovora o dugu prema isporučiocu iz Ruske Federacije, za isporučeni gas u periodu 1991-1995. godina, koji iznosi 104,81 mil.USD (5\$ na svakih 1.000 Sm³ prirodnog gasa isporučenih u BiH).

Početak 2009. godine i obustava isporuke gasa prema zemljama Evrope, među kojima je i Bosna i Hercegovina, najslikovitije prikazuju našu zavisnost od ovog energenta.

Potpisani ugovori o transportu gasa sa ino-transporterima (MOL Mađarska, NIS-GAS Srbija), kontinuirano praćenje uvoznih količina, kvaliteta, transporta i potrošnje, jesu bitan dio plana.

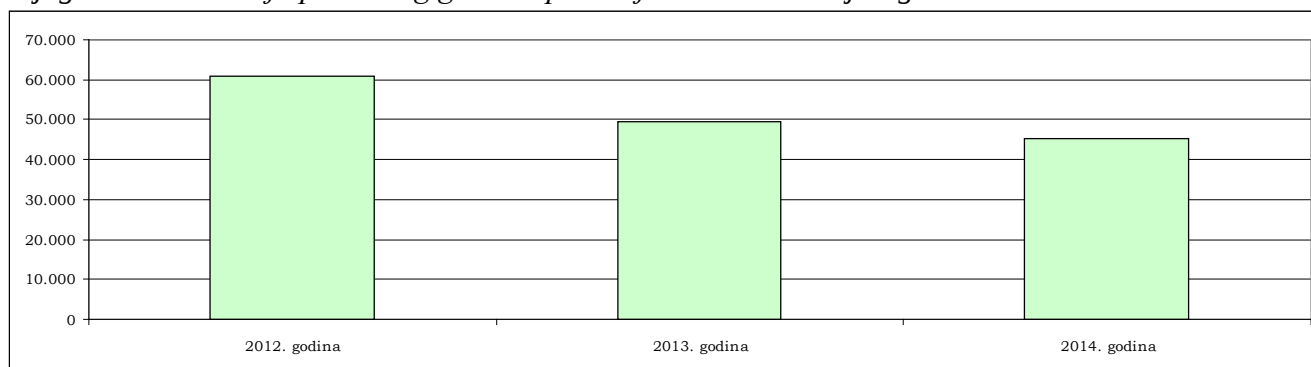
Posebno je bitno napomenuti da u Bosni i Hercegovini, a time ni na području Zeničko-dobojskog kantona,

- nema proizvodnje prirodnog gasa,
- sva snabdjevanja zasnovana su na uvozu,
- sav uvoz je od jednog snabdjevača,
- ne postoje vlastita skladišta,
- ne postoje iznajmljena skladišta;

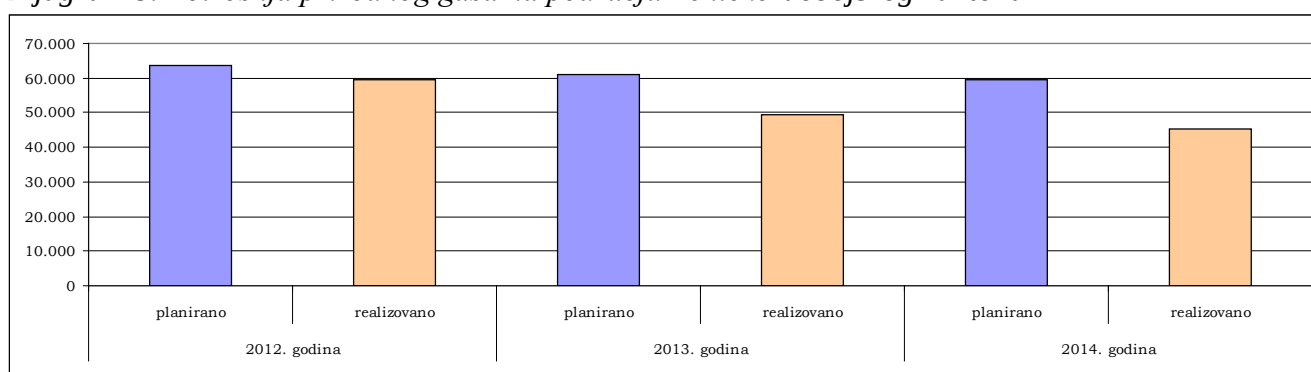
Federalna Vlada je na sjednici održanoj 02.07.2014. godine utvrdila Prijedlog zakona o gasu Federacije Bosne i Hercegovine kojim se uređuju strategija, politika i planiranje razvoja gasnog sektora, učesnici u gasnom sektoru, pravila i uslovi za obavljanje energetske djelatnosti u sektoru prirodnog gasa, razdvajanje djelatnosti i funkcionisanje gasnog sektora, operatori sistema, pristup treće strane sistemu

za prirodni gas, tržište gasom i regulisanje tržišta. Navedeni Prijedlog Zakona nije usvojio Federalni Parlament.

Dijagram 8. Potrošnja prirodnog gasa na području Zeničko-dobojskog kantona

Dijagram 9. Potrošnja prirodnog gasa na području Zeničko-dobojskog kantona

Rekapitulacija naprijed navedenih podataka data je u Tabeli 34. Osnovni pokazatelji, prikazani u Informaciji, što predstavljaju potrošnju energije i energenata na području Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godini u odnosu na planirane energetske potrebe u 2016. godini su sljedeći:

Tabela 34. Pregled i plan energetskih potreba na području Kantona

	Realizacija 2014. godina	Realizacija 2015. godina	<u>Real. '15.</u> <u>Real. '14.</u> [%]	Plan 2016. godina	<u>Plan '16.</u> <u>Real. '15.</u> [%]
Elektr. energija Proizvodnja	2.232.970 [MWh]	2.096.150,7 [MWh]	93,87	2.334.175,7 [MWh]	111,35
Elektr. energija Potrošnja	709.253 [MWh]	735.485,48 [MWh]	103,69	758.631 [MWh]	100,14
Ugalj	1.847.277,1[t]	1.747.443,98[t]	94,59	2.250.396 [t]	128,78
Prirodni gas	45.275 x 10 ³ Sm ³				

Izvor: "Elektrodistribucija Zenica" Zenica, rudnici uglja na području Kantona, FMERI;

4. TRGOVINA, UGOSTITELJSTVO I TURIZAM

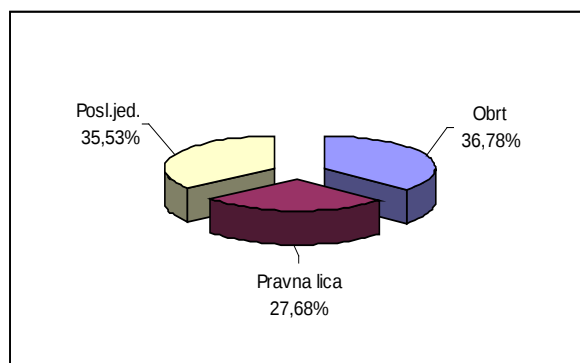
4.1. Opće stanje trgovine

Prema broju registrovanih privrednih subjekata u Zeničko – dobojskom kantonu trgovina predstavlja dominantnu privrednu djelatnost i jedna je od pokretačkih faktora privredne aktivnosti, kao i veoma bitna ekonomska aktivnost s aspekta jačanja konkurentnosti domaće proizvodnje i poticanja izvoza.

Zbog mnogih problema vezanih za pravovremenost i obuhvat prikupljenih podataka, za analizu poslovanja preduzeća iz oblasti trgovine i kreiranje ove Informacije, korišteni su raspoloživi objavljeni podaci Federalnog zavoda za statistiku i podaci iz registara koje vode općine na području Zeničko-dobojskog kantona.

Na području Zeničko-dobojskog kantona, shodno podacima Federalnog zavoda za statistiku objavljenih sredinom 2015. godine, sa 31.12.2014. godine, bilo je registrovano 4.823 privrednih subjekata koji su u skladu sa Klasifikacijom djelatnosti BiH 2010, registrovani za obavljanje djelatnosti iz područja G-trgovina na veliko i na malo, popravka motornih vozila i motocikla (dalje: trgovine). Od ukupnog broja registrovanih privrednih subjekata 1.335 ili 27,68% su pravna lica, 1.714 ili 35,53% su poslovne jedinice u sastavu pravnih lica, a 1.774 ili 36,78% privrednih subjekata su fizička lica, odnosno obrt.

Dijagram 10: Privredni subjekti iz područja G – trgovina na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikla

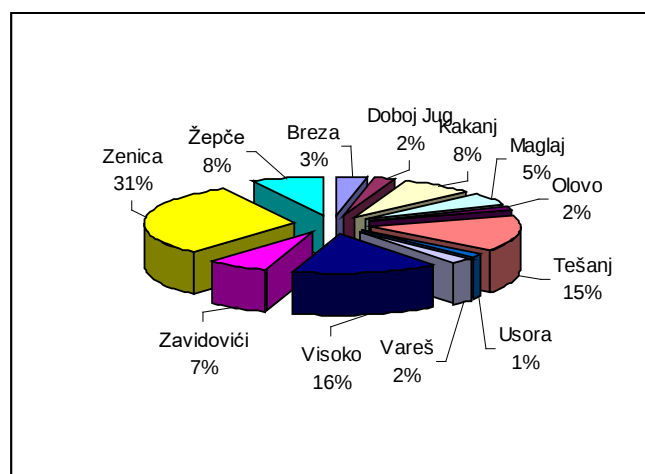

U narednoj tabeli slijedi pregled registriranih privrednih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona sa 31.12.2014. godini, te grafički prikaz učešća trgovine shodno općinama u kojima su registrovane, u ukupnom broju registrovanih na području Kantona:

Tabela 35: Pregled registriranih privrednih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona

OPĆINA	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt	Ukupno
Breza	31	60	67	158
Doboj Jug	45	42	26	113
Kakanj	89	127	158	374
Maglaj	50	73	122	245
Olovo	23	31	32	86
Tešanj	235	234	253	722
Usora	36	19	16	71
Vareš	10	40	66	116
Visoko	210	230	329	769
Zavidovići	79	113	131	323
Zenica	417	581	471	1.469
Žepče	110	164	103	377
Zeničko-dobojski kanton	1.335	1.714	1.774	4.823

Dijagram 11: Prikaz učešća trgovine shodno općinama u kojima su registrovane

S obzirom da u momentu izrade ove Informacije nije bilo objavljenih podataka Federalnog zavoda za statistiku o broju registrovanih subjekata iz područja G - trgovina na veliko i na malo za 2015. godinu, u narednoj tabeli dati su samo podaci iz Registra trgovačkih radnji koje vode nadležne općinske službe, te broj trgovačkih radnji (TR) po pojedinim općinama u 2015. godini je sljedeći:

Tabela 36: Broj trgovačkih radnji po općinama Kantona

OPĆINA	Broj TR u 2014. godini	Broj TR u 2015. godini	Broj upisanih TR u toku 2015. godine	Broj brisanih TR u toku 2015. godine
Breza	87	80	1	8
Doboj Jug	19	16	0	3
Kakanj	116	94	14	32
Maglaj	110	111	17	16
Olovo	54	51	1	4
Tešanj	457	298	19	137
Usora	10	9	0	1
Vareš	35	31	1	3
Visoko	305	292	12	15
Zavidovići	107	116	9	10
Zenica	508	401	78	18
Žepče	68	76	5	8
Zeničko-dobojski kanton	1.876	1.575	157	255

Iz navedene tabele se vidi da je najveći broj trgovačkih radnji registrovan na području Grada Zenica, a zatim slijede općina Tešanj i općina Visoko. U toku 2015. godine iz registra je brisano 255 trgovačkih radnji, i više je u odnosu na 2015. godinu, te se uglavnom odnosi na brisanje po zahtjevu stranke. Prema podacima Zavoda za statistiku Federacije BiH, objavljenim u drugoj polovini 2015. godine, prosječan broj zaposlenih u trgovini tokom 2014. godine je 9.607 uposlenih, što u odnosu na broj registrovanih privrednih subjekata iznosi 1,99 uposlena po registrovanom subjektu, a prosječna neto plaća je iznosila 498,00 KM. Ukupan promet u trgovini, prema istim podacima Zavoda za statistiku Federacije BiH, u toku 2014. godine iznosio je 1.903.912.000 i veći je u odnosu na 2013. godinu. Broj zaposlenih u trgovini u XII mjesecu 2015. godine je 9.671 i veći je za 0,72% u odnosu na 2014. godinu, a prosječna neto plaća je iznosila 521,00 KM.

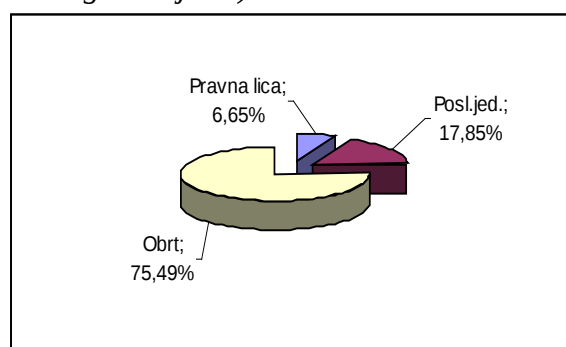
Tržište je relativno dobro snabdjeveno, naročito proizvodima iz uvoza, kako iz razloga liberalizacije trgovine, tako i razgranate mreže trgovačkih lanaca stranih osnivača.

4.2. Opće stanje ugostiteljstva i turizma

Statistički gledano, praćenje razvoja ugostiteljske i turističke djelatnosti vrši se kroz praćenje prometa u ugostiteljstvu, broja posjeta, odnosno dolazaka koji su evidentirani od strane ugostiteljskih objekata koji pružaju usluge smještaja i broja ostvarenih noćenja domaćih i stranih turista.

Na području Zeničko-dobojskog kantona, shodno podacima Federalnog zavoda za statistiku objavljenih sredinom 2015. godine, sa 31.12.2014. godine, bilo je registrovano 1.322 privrednih subjekata koji su registrovani za obavljanje ugostiteljske djelatnosti (hotelijerstvo i ugostiteljstvo). Od ukupnog broja registrovanih privrednih subjekata 88 ili 6,65% su pravna lica, 236 ili 17,85% su poslovne jedinice u sastavu pravnih lica, a 998 ili 75,49% privrednih subjekata su fizička lica, odnosno obrt.

Dijagram 12: Privredni subjekti iz područja I – djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)

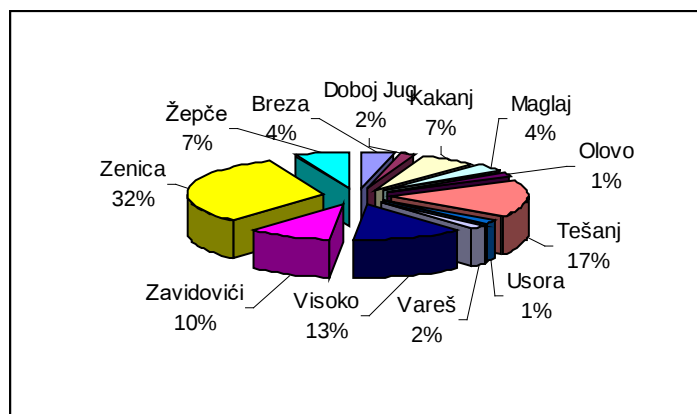

Kao i kod trgovine u momentu izrade ove Informacije nije bilo objavljenih podataka Federalnog zavoda za statistiku o broju registrovanih subjekata iz područja I – Djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) za 2015. godinu, u narednoj tabeli dati su samo podaci iz registra koje vode nadležne općinske službe, te broj ugostiteljskih radnji (UR) po pojedinim općinama u 2015. godini, te grafički prikaz učešća ugostiteljskih radnji sa 31.12.2015. godine shodno općinama u kojima su registrovane, u ukupnom broju registrovanih na području Kantona.

Tabela 37: Broj ugostiteljskih radnji po općinama Kantona

OPĆINA	Broj UR u 2014. godini	Broj UR u 2015. godini	Broj upisanih UR u toku 2015. godine	Broj brisanih UR u toku 2015. godine
Breza	44	42	5	7
Doboj Jug	18	18	0	0
Kakanj	81	72	23	20
Maglaj	47	45	8	10
Olovo	21	15	1	6
Tešanj	212	183	11	27
Usora	14	15	3	2
Vareš	22	24	2	2
Visoko	134	142	19	11
Zavidovići	87	105	18	8
Zenica	415	344	46	20
Žepče	65	70	11	18
Zeničko-dobojski kanton	1.160	1.075	147	131

Dijagram 13: Prikaz učešća ugostiteljskih radnji shodno općinama u kojima su registrovane

Prema podacima Zavoda za statistiku Federacije BiH, broj zaposlenih u ugostiteljstvu (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) u XII mjesecu 2015. godine je 2.832 uposlenih, što je 3,95% u odnosu na ukupan broj zaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu, a za 1,02% je manji u odnosu na prosječan broj zaposlenih u 2014. godini.

Prosječna neto plata uposlenih u ovom sektoru u XII mjesecu 2015. godini je iznosila 445,00 KM i najniža je među plaćama u Zeničko-dobojskom kantonu, a što naročito utiče na kvalitet usluga koje uposleni pružaju.

Na području Zeničko-dobojskog kantona je 46 kategorisana ugostiteljska objekta za smještaj sa osnovnim kapacitetom oko 1500 ležaja. Analizirajući podatke iz tabele može se uočiti da na području Zeničko-dobojskog kantona preovladavaju smještajni objekti vrste "motel", dok je jedanaest ugostiteljskih objekata vrste "hotel", od čega su samo dva objekta razvrstana u kategoriju koja se obilježava sa 4 zvjezdice.

U toku 2015. godine Ministarstvo za privredu izvršilo je kategorizaciju dva ugostiteljska objekta koji pruža uslugu smještaja i to:

Tabela 38: Kategorisani objekti u 2015. godini

Podnosilac zahtjeva		Adresa ugostiteljskog objekta	Vrsta i naziv ugostiteljskog objekta	Kategorija za koju je izdato rješenje
1		2	3	4
1.	Javna ustanova "Penzionerski dom sa stacionarom" Zeničko-dobojskog kantona	Prve zeničke brigade 1D, Zenica	Hotel „Penzionerski dom sa stacionarom“	-dvije zvjezdice
2.	BBM Perun d.o.o. Vareš	Zvijezda br. E-3, općina Vareš	Motel "Centar"	- tri zvjezdice

U narednoj tabeli dajemo pregled registrovanih ugostiteljskih objekata za smještaj prema vrsti objekta i općinama Zeničko-dobojskog kantona:

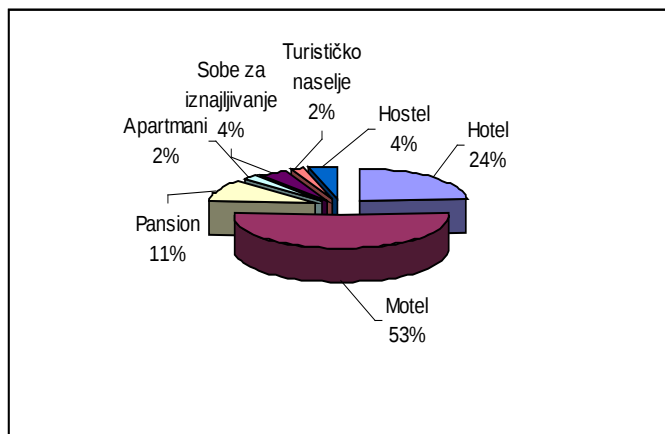
Tabela 39: Registrovani ugostiteljski objekti za smještaj prema vrsti objekta i općinama Kantona

Red. broj	OPĆINA	Hotel	Motel	Pansion	Prenočište	Apartmani	Kamp	Sobe za iznajmljivanje	Seosko domaćinstvo	Gostionica sa prenoćištem	Turističko naselje	Hostel	UKUPNO
1.	Breza		1										1
2.	Doboj Jug		1										1
3.	Kakanj	1	1	2							1		5
4.	Maglaj	1	1			1							3
5.	Olovo	1	2					1					4
6.	Tešanj	1	8										9
7.	Usora	1	2										3
8.	Vareš		2										2
9.	Visoko	2	1	1									4
10.	Zavidovići												0
11.	Zenica	4	3	2				1				2	12
12.	Žepče		2										2
		11	24	5	0	1	0	2	0	0	1	2	46

Analizirajući broj i vrstu smještajnih objekata po općinama Kantona (tabela gore) vidljivo je da općina Zavidovići jedina nema registrovan i kategorisan objekat u kojima se pružaju usluge smještaja, dok je najveći broj istih u općinama Zenica i Tešanj.

Kada su u pitanju ugostiteljski objekti u kojima se pružaju usluge smještaja prema vrsti ugostiteljskog objekta nema objekata vrste prenočište, kamp, seosko domaćinstvo i gostionica sa prenoćištem, a struktura izgleda ovako:

Dijagram 14: Zastupljenost ugostiteljskih objekata prema vrsti objekta

Zeničko-dobojski kanton je u toku 2015. godine posjetilo 17.546 turista, a što je u odnosu na 2014. godinu manje za 1696 turista. Potrebno je naglasiti da iskazan broj dolazaka turista predstavlja broj dolazaka turista koji su koristili usluge smještaja u smještajnim objektima na području Kantona.

Tabela 40: Dolasci i noćenja turista u toku 2014. i 2015. godine u ZDK

Turisti	Dolasci turista 2014. godina	Dolasci turista 2015. godina	Noćenje turista 2014 godina	Noćenje turista 2015 godina
Domaći	8.276	7.494	13.004	12.686
Strani	10.966	10.052	25.754	21.462
Ukupno	19.242	17.546	38.758	34.148

Tabela 41: Dolasci i noćenja turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2014 godina	Dolasci turista 2015 godina	Noćenje turista 2014 godina	Noćenje turista 2015 godina
Hoteli i sličan smještaj	19.036	17.343	37.596	32.657
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	206	203	1.162	1.491
Ukupno	19.242	17.546	38.758	34.148

Tabela 42: Dolasci i noćenja domaćih turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2014 godina	Dolasci turista 2015 godina	Noćenje turista 2014 godina	Noćenje turista 2015 godina
Hoteli i sličan smještaj	8.238	7.455	12.894	12.532
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	38	39	110	154
Ukupno	8.276	7.494	13.004	12.686

Tabela 43: Dolasci i noćenja stranih turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2014 godina	Dolasci turista 2015 godina	Noćenje turista 2014 godina	Noćenje turista 2015 godina
Hoteli i sličan smještaj	10.798	9.888	24.702	20.125
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	168	164	1.052	1.337
Ukupno	10.966	10.052	25.754	21.462

Iz navedenih tabela vidljivo je da se više od 90% prometa odvija preko hotela i sličnog smještaja. Postoje čvrste indicije o podcijenjenosti podataka o broju dolazaka i noćenja turista, te ostvarenog turističkog prometa. Razlog odstupanja stvarnih od zvaničnih pokazatelja se može tražiti u učešću neformalnog sektora u ukupnim turističkim dešavanjima.

U sljedećoj tabeli dajemo prikaz stranih turista i noćenja po zemljama iz kojih dolaze i iz iste je evidentno da najveći broj turista dolazi iz zemalja okruženja Hrvatska, Srbija i Slovenija, a od ostalih prednjače posjetioci iz Njemačke, Turska, Francuska i Holandija:

Tabela 44: Broj stranih turista shodno zemlji iz koje dolaze

Turisti i noćenja po zemljama iz kojih dolaze	Dolasci turista	Noćenje turista
Albanija	32	54
Austrija	442	712
Belgija	115	287
Bugarska	56	77
Crna Gora	107	150
Češka	171	293
Danska	62	139
Finska	41	94
Francuska	292	909
Grčka	23	45
Holandija/Nizozemska	272	844

Turisti i noćenja po zemljama iz kojih dolaze	Dolasci turista	Noćenje turista
Slovenija	1.190	1739
Srbija	892	1.286
Španija	58	122
Švicarska uklj. Lihtenštajn	186	433
Švedska	115	249
Turska	462	1.646
UK	201	521
Ukrajina	26	46
Ostale europske zemlje	92	189
Egipat	6	18

Hrvatska	2.144	4638
Irska	147	314
Island	8	13
Italija	454	801
Kipar	2	5
Latvija	0	0
Litvanija	10	13
Luksemburg	14	36
Mađarska	144	208
Makedonija	169	294
Malta	12	16
Norveška	56	109
Njemačka	756	1817
Poljska	130	267
Portugal	3	3
Rumunija	93	240
Rusija	31	37
Slovačka	62	82

Ostale afričke zemlje	12	15
Kanada	29	50
SAD	99	167
Ostale sjeverno-američke zemlje ili teritorije	3	3
Brazil	11	26
Ostale zemlje Južne ili Srednje Amerike	26	33
Indija	31	176
Izrael	67	180
Japan	7	14
Južna Koreja	2	2
Kuvajt	98	250
Kina	16	21
Saudijska Arabija	100	136
Ostale azijske zemlje	367	1536
Australija	71	233
Novi Zeland	7	11
Ostale zemlje ili teritorije Okeanije	1	10

Prosječna dužina boravka turista na području Zeničko-dobojskog kantona u 2015. godini iznosi 1,94 dana i u blagom je padu u odnosu na 2014. godinu, a isto ukazuje na to da se turistički potencijali ovog Kantona još uvijek nedovoljno koriste, što nameće kao zadatak aktivnosti na unapređenju i poboljšanju turističke ponude ovog Kantona i promociji iste.

5. PODUZETNIŠTVO I MALA I SREDNJA PREDUZEĆA (MSP)

5.1. Uvod

Poduzetništvo je spremnost pojedinca ili više partnera da uz određeno ulaganje kapitala i preuzimanje rizika uđu u poslovni poduhvat sa ciljem stvaranja profita. To je način privrednog djelovanja u kojem poduzetnik odlučuje što, kako i za koga stvoriti i na tržištu realizirati ulazeći u poduzetnički pothvat na svoj trošak i rizik s ciljem sticanja dobiti.

Često se pojam poduzetništvo povezuje sa upravljanjem malim obrtima, preduzećima, ali neki autori proširuju mu važenje i na velike organizacije.

Bit poduzetništva je u stalnom traženju novih ideja, maštovitosti u pronalaženju novih mogućnosti u poslovanju, pouzdanoj intuiciji i procjeni, te vještini i borbenosti.

Razvijanje poduzetničkog duha se odnosi na stvaranje uvjeta u kojima ljudi mogu da: budu inovativni, rješavaju problem, razmišljaju pozitivno, prave nove prilike, budu samomotivirani, razmišljaju kritički, budu proaktivni, stvaraju nove ideje, pronalaze rješenja i izazivaju postavljene norme.

Osnovna podrška razvijanja poduzetništva je poduzetnička infrastruktura koju čine:

- konsultantski subjekti – agencije,
- finansijski subjekti,
- poslovno-poduzetničke zone,
- poduzetnički inkubatori itd.

5.1.1. Konsultantski subjekti – agencije

U nastojanju da se prevaziđu brojni socijalni i ekonomski problemi sa kojima se Bosna i Hercegovina suočila u poslijeratnom periodu, lokalna zajednica je uz podršku međunarodne zajednice pokrenula inicijativu za oporavak i stimuliranje ekonomskog razvoja. Rezultat ove inicijative je pokretanje procesa ekonomske regionalizacije, osnivanjem regionalnih razvojnih agencija. Regionalne razvojne agencije su ključni sudionici u izradi i provedbi strategija za ekonomski razvoj na lokalnom nivou. Tamo gdje postoje regionalne razvojne agencije, postoji i institucionalni okvir za povezivanje niza djelatnosti i za dovođenje istih u vezu sa raznovrsnim zajedničkim ciljevima oko kojih su se zainteresirane strane usaglasile.

Među zainteresirane strane spadaju: lokalne vlasti, mjesne zajednice, privredne komore i udruženja poslodavaca, istraživačke i obrazovne institucije, lokalne razvojne organizacije, nevladine organizacije, pružaoci poslovnih usluga, organizacije tržišta rada, sindikati, itd.

Na području Zeničko-dobojskog kantona egzistira Regionalna razvojna agencija (REZ) koja djeluje u regiji Centralna BiH unutar Bosne i Hercegovine. Osnovana je u maju/svibnju 2004. godine. Platforma za osnivanje Agencije je partnerstvo vladinih i nevladinih institucija. Osnivači su 15 općina, 2 kantona, 15 poslovnih udruženja, 1 mikrokreditna organizacija.

Aktivnosti REZ Agencije mogu se svrstati u dvije glavne skupine:

- aktivnosti koje se odnose na identificirane potrebe općina, gdje prevladava potreba za daljnjom izgradnjom kapaciteta za razvoj projekata, apsorpciju fondova, promociju i razvoj poslovne infrastrukture, te
- potporu razvoju malih i srednjih preduzeća kroz pružanje konsultantskih usluga, uspostavljanje poslovnih veza, podršku izvozu i ulaganjima, kao i promociju.

Na području Zeničko-dobojskog kantona potpisan je Sporazuma o osnivanju Mreže lokalnih agencija. Osnivači Mreže su: Razvojna agencija Žepče RAŽ, Agencija za ekonomski razvoj Zenica ZEDA, Razvojna agencija Zavidovići RAZ i Agencija za razvoj

Općine Tešanj TRA. Cilj osnivanja Mreže je da međusobno uveže sve instrumente ekonomskog razvoja i poveže postojeću lokalnu i regionalnu infrastrukturu u cilju održivog ekonomskog razvoja lokalnih zajednica, Kantona i države.

Vlada Zeničko-dobojskog kantona potiče i podupire razvoj na cijelom području kantona, a razvojne agencije smatra inicijatorom i kreatorom razvoja u općinama.

5.1.2. Finansijski subjekti

Finansijski subjekti koji daju podršku razvijanja poduzetništva su:

- komercijalne banke,
- mikrokreditne organizacije,
- kreditno-garancijski fond Vlade Zeničko-dobojskog kantona (KGF),
- poticaji Vlade Zeničko-dobojskog kantona itd.

Kreditno-garancijski fond Vlade Zeničko-dobojskog kantona je jedan od finansijskih subjekata koji daju podršku razvijanja poduzetništva preko izuzetno povoljnih kredita.

Korisnici ovih kredita mogu biti privredna društva koja se bave proizvodnom ili proizvodno-uslužnom djelatnošću. Sredstva iz kredita se mogu koristiti za nabavku mašina, opreme i dijelova, te za tehnološka unapređenja.

Ministarstvo za privredu je na osnovu Odluka Vlade Kantona, Kriterija i Javnih poziva za svaki poticaj pojedinačno provelo dodjelu poticaja.

Osnovni kriteriji su jedinstveni za sve vrste poticaja, a odnose se na uredno izmirivanje: poreza, uključujući i indirektne, te doprinosa (zdravstveno, penziono osiguranje).

Posebni kriteriji su vezani za vrstu poticaja, a odnose se na: odobrenje za upotrebu objekta, certifikat za uveden međunarodni standard, potpisan ugovor za investicijske kredite sa dokazima o urednom vraćanju glavnice i kamata, dokaze o realiziranoj investiciji i drugo.

Realizacija svih poticaja ima karakter refundacije, odnosno poticaja nakon realizacije aktivnosti po kriterijima. Ovaj metod garantuje potpuno postizanje ciljeva i efekata poticaja.

U periodu od 2005 do 2015.godine, Ministarstvo za privredu je podržalo 403 privredna subjekta sa 683 poticaja u iznosu od 11.592.043,63 KM. U 2015.godini odobrena su 52 poticaja u iznosu od 834.245,73 KM

5.1.3. Poslovno-poduzetničke zone

Osnovna infrastruktura za podršku maloj privredi su poslovno-poduzetničke zone.

Ministarstvo za privredu Zeničko-dobojskog kantona, je dalo, iz sredstva dobivenih od koncesija, poticaje za bržu izgradnju poslovnih-poduzetničkih zona u funkciji bržeg razvoja poduzetništva: u

2010.god. 457.040,83 KM, u 2011.god. 536.761,36 KM a u 2012.god. 399.236,56 KM, u 2013.god. 331.151,87 KM, u 2014.god. 0 (nije bilo ulaganja zbog poplava), i u 2015.god. 12.731,00 KM, što je ukupno 1.736.921,62 KM, (Tabela 5.1., 5.2. , 5.3. , 5.4. i 5.5.) i ima za cilj:

- Pružanje potpore poduzetnicima za lakšom izgradnjom poslovnog prostora na potpuno infrastrukturno opremljenom zemljištu,
- Osnivanje novih privrednih subjekata,
- Poticanje izvozne konkurentnosti i privlačenje stranih ulaganja,
- Stvaranje preduslova za razvoj male i srednje privrede, te otvaranje novih radnih mjesta,
- Promocija direktnih investicija tehnološke politike, te partnerstva javnog i privatnog sektora,
- Davanje pogodnosti poduzetnicima,
- Razvoj lokalne zajednice kantona i općina.

GODINA 2010. Tabela 45.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Projektna dokumentacija za poslovno-poduzetničku zonu „Vrtlište I“	Kakanj	19.072,52
2.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničke zone „Vrtlište II“	Kakanj	230.703,09
3.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničke zone „Vila Tešanj“	Tešanj	56.856,93
4.	Projektna dokumentacija za poslovno-poduzetničku „Vila Tešanj“	Tešanj	2.970,63
5.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničku zone „Matuzići“	Doboj Jug	147.437,66
		UKUPNO:	457.040,83

GODINA 2011. Tabela 46.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna-poduzetnička zona Ekonomija - Batvice	Zavidovići	71.588,34
2.	Izgradnja poslovno-poduzetničke zone "Matuzići" Korak 2- Faza II	Doboj Jug	124.062,32
3.	Izgradnja poslovno-poduzetničke zone "Bukva-Vila" Korak 2-FazaII	Tešanj	133.446,30
4.	Poslovno-poduzetnička zona Ekonomija - Batvice (Korak 1- Faza II)	Zavidovići	91.545,10
5.	Poslovno-poduzetnička zona "Žabljak" (Korak 1. i 2.- Faza II)	Usora	116.119,30
		UKUPNO:	536.761,36

GODINA 2012. Tabela 47.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovana zona Žepče (faza I)	Žepče	129.920,00
2.	Poslovana zona Žepče (faza II)	Žepče	150.000,00
3.	Poslovana zona Zavidovići	Zavidovići	150.000,00
		UKUPNO:	399.236,56

GODINA 2013. Tabela 48.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovno-poduzetničku zonu „Vrtlište“	Kakanj	31.151,87
2.	Poslovana zona “Glinište”	Tešanj	300.000,00
		UKUPNO:	331.151,87

GODINA 2014. –Nije bilo**GODINA 2015. Tabela 49.**

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona „Misurići“	Maglaj	2.731,00
2.	Poslovana zona “Glinište”	Tešanj	10.000,00
		UKUPNO:	12.731,00

5.1.4. Poduzetnički inkubator

Poduzetnički inkubator predstavlja «dom» za uzgajanje novih preduzeća koji svim potencijalnim poduzetnicima čiji poslovni plan obećava realne mogućnosti razvoja, obezbjeđuje povoljne uslove rada, početne prostorije, administrativnu poslovnu podršku, savjetovanje i drugu pomoć, kako bi u 3-4 godine razvili preduzeće, sposobno da pod tržišnim uslovima uspješno radi.

Dakle, to su sistemi kojima je svrha uspostavljanje poslovne infrastrukture koja služi privrednim subjektima da u što kraćem vremenu postanu tržišno aktivni, te profitabilni.

Korisnici Inkubatora mogu postati sva lica koja obavljaju ili imaju namjeru da obavljaju privrednu djelatnost osim proizvodnje hrane, trgovine i ugostiteljstva, pod uslovom da je prostor kojim Inkubator raspolaže pogodan za obavljanje te djelatnosti svojom veličinom i funkcionalnošću.

Veličina dodijeljenog prostora ovisi o opravdano iskazanim potrebama korisnika obrazloženim biznis planom. Registracija korisnika ne može biti starija od 12 mjeseci u momentu donošenja odluke o prijemu. Izuzetak su korisnici čija registracija je starija od 12 mjeseci ako u inkubatoru žele implementirati novi projekat ili proširiti postojeći uz zaposlenje nove radne

Poduzetnički inkubatori okupljaju male poduzetnike koji tek počinju poslovati ili su u fazi rasta i razvoja i nemaju vlastiti prostor. Upravo inkubatori omogućuju poduzetnicima korištenje poslovnog prostora po vrlo povoljnim uslovima (bez najamnine ili uz smanjenu najamninu) ograničen broj godina. Osim poslovnog prostora, korisnicima su na raspolaganju poslovna infrastruktura, intelektualne i

poslovne usluge i dr. U razdoblju inkubacije nakon čega bi trebali postati samostalni i prepustiti mjesto u inkubatoru drugom preduzeću.

Na području Zeničko-dobojskog kantona inkubatori su formirani uz finansijsku pomoć Ministarstvo za privredu u Zenici, Zavidovičima i Žepču.

5.2. Mala i srednja preduzeća (MSP)

Malo i srednje poduzetništvo čine najvitalniji i značajan segment privrednog i jedinstvenog prostora Zeničko-dobojskog kantona. Od ukupnog broja uposlenih u sektoru MSP-a uposleno je 65-70% uposlenika. Struktura MSP-a je nepovoljna, premalo je proizvodnih MSP-a, uvoz je veći od izvoza, a stopa neuposlenih procjenjuje se do 40%. S obzirom na potencijal, prirodne i radom stvorene resurse, otvara se realna šansa za razvitak novih MSP-a, a prioritetno proizvodnih.

Prema Zakona o poticaju razvoja male privrede ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj:19/06), propisano je da malu privredu čine subjekti male privrede, fizička i pravna lica, koja trajno obavljaju zakonom dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dohotka odnosno dobiti, uključujući samoupošljavanje i obiteljske poslove povezane sa obrtom i drugim djelatnostima, registrovani kod nadležnog organa, bez obzira na oblik organizovanja i koji:

- su samostalni u poslovanju,
- upošljavaju godišnje manje od 250 lica i
- ostvaruju godišnji promet do 40 miliona KM i/ili čija godišnja bilansa stanja ne prelazi 30 miliona KM.

Prema veličini, u smislu ovog Zakona, razlikuju se mikro, mali i srednji subjekti male privrede pri čemu:

- Mikro subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 10 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilansa stanja ne prelazi 400.000 KM,
- Mali subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 50 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilansa stanja ne prelazi četiri miliona KM i
- Srednji subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 250 lica, čiji godišnji promet ne prelazi 40 miliona KM i/ili čiji godišnji bilans stanja ne prelazi 30 miliona KM.

Prema Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj:83/09), pravna lica u smislu ovog zakona, razvrstavaju se na mala, srednja i velika, zavisno od pokazatelja utvrđenih na dan sastavljanja finansijskih izvještaja u poslovnoj godini, prema sljedećim kriterijima:

- visina prihoda,
- vrijednost imovine,
- prosječan broj zaposlenika u toku poslovne godine.

Mala pravna lica su ona koja ispunjavaju najmanje dva od sljedećih uslova:

- prosječan broj zaposlenih je manji od 50,
- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine je manja od 1,000.000,00 KM,
- ukupan godišnji prihod je manji od 2,000.000,00 KM.

Srednja pravna lica su ona koja na dan sastavljanja finansijskih izvještaja ispunjavaju najmanje dva od sljedećih uslova:

- prosječan broj zaposlenih u toku godine je od 50 do 250,
- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine iznosi od 1,000.000,00 KM do 4,000.000,00 KM,
- ukupan godišnji prihod iznosi od 2,000.000,00 KM do 8,000.000,00 KM.

U srednja pravna lica razvrstavaju se i ona čije vrijednosti su veće od gornjeg iznosa jednog od uslova iz stava 3.

Velika pravna lica su ona koja prelaze gornje vrijednosti iz najmanje dva uslova iz stava 3.

U kategoriju malih i srednjih preduzeća treba uvrstiti i obrte (samostalna privredna djelatnost). Oni bi, u smislu preporuka Evropske komisije, spadali u mikro poduzeća, premda oni u Federaciji BiH, u formalno-pravnom smislu nisu preduzeća.

NAPOMENA:

DA BI "INFORMACIJA O STANJU PRIVREDE NA PODRUČJU ZENIČKO - DOBOJSKOG KANTONA ZA 2015. GODINU SA POSEBNIM OSVRTOM NA STANJE PODUZETNIŠTVA" bila potpuna, potrebno je koristiti podatke: "Informacionog sistema registra malih i srednjih preduzeća (ISR-MSP)" koje je izdalo Federalno ministarstvo razvoja poduzetništva i obrta, a koji objedinjuje i agrerira skup podataka iz tri izvora: AFIP/FIP, PU i Sud BiH za Zeničko-dobojski kanton. Na žalost, Federalno ministarstvo razvoja poduzetništva i obrta, za ovu godinu još uvijek nije potpisalo Ugovor sa softverskom firmom koja je obrađivala ove podatke, te nam oni nisu dostupni.

6. REKAPITULACIJA

Na osnovu prethodnog dijela ove informacije donosimo rakapitulaciju osnovnih pokazatelja komparativnih stanja privrede Zeničko-dobojskog kantona za protekli period.

Tabela 50. Rekapitulacija pokazatelja i trendova

Pokazatelji stanja	14/13.	13/12.	12/11.	11/10.	15/14.
Indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje	95,90	102,00	95,30	104,90	101,5
Indeks prosječnog broja zaposlenih	101,62	99,86	96,79	102,16	102,02
Indeks prosječne neto plaće	99,20	101,53	102,44	104,95	99,03
Indeks prosječnog broja nezaposlenih	100,35	103,80	103,52	98,76	98,67
Indeks izvoza	104,66	193,58	107,73	123,71	97,58
Indeks uvoza	109,43	97,78	96,85	127,55	100,19
Indeks ukupnog prihoda	103,47	102,73	106,02	113,75	
Indeks ukupnog rashoda	102,85	99,23	108,32	114,37	
Indeks neto dobiti	133,15	117,86	86,50	99,16	
Indeks gubitka	131,99	84,32	165,28	117,24	
Indeks akumulirane dobiti	150,80	215,72	274,57	85,45	
Indeks akumuliranog gubitka	164,84	70,04	841,78	0,00	

Napomena:

Proteklih godina na ovom mjestu ove informacije prezentirani su vrlo bitni podaci osnovnih finansijskih rezultata prema obrađenim Bilansom stanja i Bilansom uspjeha za ukupno oko 2.500 preduzeća, iz područja djelatnosti od A do O – Standardne klasifikacije djelatnosti.

Međutim, i pored naših nastojanja kod FIA-Financijsko-informatičke agencije Federacije BiH – Sarajevo, do podataka nismo uspjeli doći (naši akti broj: 04-18-4781/16 od 02.03. i urgencije broj: 04-18-4781-1/16 od 04.04.2016. godine, te ponovljenog zahtjeva broj: 04-18-4781-2/16 od 27.04.2016. godine.)

ZAKLJUČCI I MJERE

Sagledavajući sveukupnu situaciju, a posebno temeljne indikatore stanja, može se zaključiti da je privreda Zeničko-dobojskog kantona tokom 2015. godine poslovala relativno uspješno.

I – INDIKATORI

1. Smanjenje nezaposlenosti;
2. Ubrzan pristup evropskim integracijama;

Imajući u vidu usporenu stabilizaciju tržišnih tokova, te uticaj bližeg i šireg okruženja na trend privrednih kretanja, naročito nakon katastrofalnih poplava, od posebnog značaja je poduzimanje adekvatnih mjera, kao što su:

II – MJERE

1. Stvoriti ambijent za novo zapošljavanje;
2. Pojednostavljivati procedure dodjele dozvola u privredi;
3. Poticati otvaranje mikro, malih i srednjih preduzeća;
4. Stvarati uslove za povećanje investicija (npr. finansiranje opremanja industrijskih-poslovnih zona, inkubatora i sl.);
5. Redefinisati zakonska rješenja koja usporavaju proceduru stvaranja novih radnih mjesta i investicija
6. Stvarati ambijent za širenje tržišta privrednicima van BiH;
7. Obezbijediti uslove za povećanje konkurentne pozicije privrednih subjekata;
8. Jačati poticaje privredi kroz adekvatne mehanizme kontrole utroška sredstava;
9. Štititi domaću proizvodnju kroz reklamiranje domaćih proizvoda;
10. Smanjiti sivu ekonomiju kroz jačanje inspeksijskog sektora;
11. Jačati turističku ponudu;
12. Uključiti udruženja poslodavaca i Privrednu komoru na iznalaženju rješenja;
13. Provoditi mjere štednje;
14. Uticati na bržu realizaciju pristupa EU.

U cilju prevazilaženja novonastale situacije i stanja u privredi, Vlada Kantona će nastaviti sa realizacijom projekata poticaja.

Ovim aktivnostima, te realizacijom niza drugih projekata, biti će povećana konkurentna pozicija privrednih subjekata i unaprijeđen ambijent za privređivanje u Kantonu, što će u konačnici rezultirati rastom standarda i svih tretiranih pokazatelja.

MINISTAR

Zvonimir Anđelić dipl.ing.građ.